

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2019 жылғы 31 жеселтөксанды аяқталған жыл үшін,
тауелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

EY

**Building a better
working world**

МАЗМУНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп	3
Ақша каражатының козғалысы туралы жеке есеп	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-66

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық қорытындысы

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның Акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Компания») жекелеген қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп, жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Компанияға қатысты біз тәуелсізбі және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындағық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негізделеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер жекелеген қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстіде көлтірледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындағық. Тиісінше, аудитімізге жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедуралердың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралердің нәтижелері қоса беріліп отырған жекелеген қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікіріміздің білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі	Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды
Негізгі құралдардың әділ құны	
<p>2019 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша Компания өзінің негізгі құралдарының әділ құнын бағалады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Компания активтерінің елеулі бөлігін құрайды.</p> <p>Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау кезінде пайдаланылған жорамалдар субъективтілігінің жоғары деңгейіне орай, біз бұл мәселе аудитіміз үшін барынша маңызды болып табылады деп есептейміз. Компания өз бағалауы процесінде тәуелсіз сыртқы бағалаушыларды пайдаланады.</p> <p>Компания активтерінің әділ құны мамандандырылған активтер үшін кірістілік тәсілін және мамандандырылмаған активтер үшін нарықтық тәсілді пайдалана отырып бағаланды.</p> <p>Әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылатын елеулі жорамалдарға тасымалдаудың келешек көлемдері, тарифтер, дисконттау мөлшерлемесі мен өсімнің ұзақ мерзімді қарқыны кірді.</p> <p>Негізгі құралдар туралы ақпарат жекелеген қаржылық есептіліктің 5-ескертпесінде ашылып көрсетілді; есеп саясатының, негізгі пайымдаулар мен бағалау мәндерінің сипаттамасы жекелеген қаржылық есептіліктің 3 және 4-ескертпелерінде ашылып көрсетілді.</p>	<p>Біз Компанияның бағалау процесін қарастырдық, сыртқы бағалаушылардың тәуелсіздігі мен тәжірибесін бағаладық.</p> <p>Кірісті тәсілмен қайта бағаланған активтер үшін біз тәуелсіз сыртқы бағалаушылар пайдаланған бастапқы деректерді Компанияның бизнес-жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылатын жорамалдарды бағаладық және оларды тарихи деректермен салыстырдық. Біз Компания қолданған бағалау әдісін талдау үшін бағалау жөніндегі ішкі мамандарымызды тарттық.</p> <p>Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындарын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.</p> <p>Индексацияны пайдалана отырып қайта бағаланған активтер үшін біз индекстердің есептеулерін бағаладық және әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылған индекстерді қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.</p> <p>Тікелей шығындар арқылы қайта бағаланған активтер үшін біз негізгі бастапқы деректерді (активтердің техникалық сипаттамаларын (ұзындығын, енін, көлемін және т.с.с.), материалдардың құнын, құрылымын жүмыстарының құнын, еңбек шығындарының коэффициенттерін)</p>

	<p>Компанияның ішкі техникалық құжаттамасымен салыстырылған.</p> <p>Нарықтық тәсілмен қайта бағаланған активтер үшін біз бастапқы деректерді дәл сондай позициялар бойынша қолдағы нарықтық деректермен салыстырылған.</p> <p>Біз әділ құн есептеулерінің математикалық дәлдігін тексердік.</p> <p>Біз қаржылық есептілікті негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі ашып көрсетулерді сараладық.</p>
--	---

Компанияның 2019 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Компанияның 2019 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ жекелеген қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа тараалмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Жекелеген қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндеттіміз жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен жекелеген қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкесіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бүрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады. Егер жүргізілген жұмыстың негізінде біз мұндай басқа ақпарат елеулі бүрмалануды қамтиды деген тұжырымға келетін болсақ, біз бұл факт жөнінде хабарлауға міндеттіміз. Мұндай фактілер туралы мәліметтеріміз жоқ.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің жекелеген қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық жекелеген қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бүрмалануы жоқ жекелеген қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Компанияны таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитеті Компанияның жекелеген қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жекелеген қаржылық есептілік бүтіндей адаптация емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымыды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымыды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адаптация емес әрекеттердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы жекелеген қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаімyz:

- ▶ адаптация емес әрекеттердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедуralарды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негізде аудиттің ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адаптация емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адаптация емес әрекеттерге сез байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында адаптация емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедуralарды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипаттын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізделген бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану занылышы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның өз қызметтің үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде жекелеген қаржылық есептіліктің тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылmasa, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Компанияның өз қызметтің үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ жекелеген қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашылып көрсету, сондай-ақ жекелеген қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген тұрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - тиісті сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындамыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тығым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарланынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық қорытынды шығарылған, аудиттің жүргізуіне жаупты басшы - Гульмира Турмагамбетова.

„Эрнест энд Янг“ ЖШС

Гульмира Турмагамбетова
Аудитор / «Эрнест энд Янг» ЖШС тің
Бас директоры

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы №
0000374 біліктілік күелігі

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2020 жылғы 16 наурыз

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<u>Мын тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсанға</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсанға</u>
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	668.478.286	597.851.442
Пайдалану құнығы түріндегі активтер	6	3.902.044	—
Материалдық емес активтер	7	1.474.018	1.511.705
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	8	48.195.522	57.260.238
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	12.504.945	7.404.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	892.354	110.135
Банк салымдары	16	2.139.767	2.778.076
Облигацияларға инвестициялар	19	919.511	828.437
Дебиторлық берешек	12	1.045.987	—
Әзге де ұзақ мерзімді активтер		11.866	12.585
		739.564.300	667.757.563
Ағымдағы активтер			
Қорлар	11	5.297.061	4.027.652
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	4.295.352	4.242.779
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	1.115.466	538.150
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.779.984	941.945
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	1.168.319	726.283
Әзге де ағымдағы активтер	15	7.320.851	7.799.318
Банк салымдары	16	45.960.400	25.424.203
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	23.375.319	30.325.124
		90.312.752	74.025.454
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	879.814	2.406.231
		91.192.566	76.431.685
Активтер жиыны		830.756.866	744.189.248

Есеп саясаты және 7-бб беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас болғын табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

<u>Мың тенге</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсанға</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсанға</u>
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	20	61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	20	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	20	247.417.084	198.867.282
Капиталдың өзге де резервтері	20	(1.892.888)	(71.795)
Үлестірілмеген пайда		330.250.403	322.323.211
Меншікті капитал жиыны		637.702.617	583.046.716
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	21	15.748.790	12.939.771
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	35	80.594.382	68.003.798
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелерге резерв	26	27.780.887	21.109.397
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	2.891.445	—
Болашақ кезекдер кірістері		6.600	6.843
		127.022.104	102.059.809
Ағымдағы міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлімі	21	655.489	660.420
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	22	13.979.871	11.919.760
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	1.912.220	—
Алынған алғытелецдер	24	18.413.168	20.518.169
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымы бойынша міндеттеме	9	5.000.000	—
Төлемге өзге де салықтар	25	1.263.766	1.170.165
Резервтер	26	44.097	1.088.119
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	27	24.763.534	23.726.090
		66.032.145	59.082.723
Міндеттемелер жиыны		193.054.249	161.142.532
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		830.756.866	744.189.248
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (тенгемен)	20	1.654	1.512

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шыгаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

С.Ә. Арынов

Бас бухгалтер

М.К. Сармагамбетова

Esen саясаты және 7-бб беттердегі ескерттелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың тәңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2019 жылғы	2018 жылғы
Тұсім	28	222.877.003	212.519.885
Өткізмінің өзіндік құны	29	(141.958.155)	(139.040.319)
Жалпы пайда		80.918.848	73.479.566
Жалпы және әкімшілік шығыстар	30	(14.383.980)	(13.858.932)
Өзге де операциялық кірістер	31	3.248.282	2.158.138
Өзге де операциялық шығыстар	32	(3.712.417)	(2.915.613)
Еншілес үйимға салынған инвестициялар бойынша құнсызданудан болған залап	8	(16.205.432)	-
Операциялық пайда		49.865.301	58.863.159
Бағамдық айырмадан болған кіріс, нетто		5.807	2.588.085
Дивидендтік кіріс	36	-	4.338.250
Каржылық кірістер	33	2.440.873	2.595.767
Каржылық шығындар	34	(3.989.274)	(2.591.256)
Салық салғанға дейінгі пайда		48.322.707	65.794.005
Табыс салығы бойынша шығыстар	35	(14.979.015)	(13.981.295)
Есепті жылдағы таза пайда		33.343.692	51.812.710
Акцияға пайда (тәңгемен)	20	87	135
Өзге де жиынтық кіріс			
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залап құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс			
Негізгі құралдардың қайта бағалануы және құнсыздануы, нетто	5	82.782.482	57.472.625
Табыс салығының өсері	35	(16.556.497)	(11.494.525)
		66.225.985	45.978.100
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша міндеттемелер резервін есептеу	26	(3.334.156)	(3.102.220)
Табыс салығының өсері	35	666.831	620.445
		(2.667.325)	(2.481.775)
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша актуарлық (залалдар)/пайдалар	21	(1.872.560)	688.653
Табыс салығының өсері	35	51.467	(137.731)
		(1.821.093)	550.922
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залап құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс		61.737.567	44.047.247
Салықтарды шегергендері өзге де жиынтық кіріс жиыны		61.737.567	44.047.247
Есепті жылға салықтарды шегергендері жиынтық кіріс жиыны		95.081.259	95.859.957

2020 жылғы 16 наурызда кол койылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Баскарма төрагасының) м.а.

С.Ә. Арынов

Бас бухгалтер

М.К. Сарысағымбетова

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпегер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫң ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың тәнгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 2019 жылғы	2018 жылғы
Операциялық қызметтөн түсken ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		48.322.707	65.794.005
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	29, 30	48.407.005	47.996.231
Еншілес үйымдағы инвестициялардың құнсыздануы	8	16.205.432	–
Қаржы шығындары	34	3.989.274	2.591.256
Қаржы кірістері	33	(2.440.873)	(2.595.767)
Негізгі құралдардың құнсыздануын (қалпына келтіру)/есептеу, нетто	31, 32	(2.129.666)	292.293
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелер резервіне бағалауды қайта қарастыру және қалпына келтіру, нетто	32	1.445.338	1.162.914
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залал, нетто	32	1.032.908	1.066.126
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	32	960.743	283.956
Еңбек қызметі аяқталына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы және өткен кезеңдердегі қызметтер құны	29, 30	342.285	564.099
Әзге де қысқа мерзімді резервтерді есептеу	30	315.138	1.046.994
Әрекетсіз тұрган өндірістік нысандарды жою бойынша шығыстар	32	134.212	106.084
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто	30	119.604	217.662
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	30	98.857	346.556
Актуарлық залалдар/(пайдалар)	31, 32	77.964	(70.352)
Қорлардың кіріске алудан кірістер	31	(74.338)	(3.454)
Қорлардың сатудан түсken кіріс, нетто	31	(35.751)	(210.650)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түсken кіріс, нетто	31	(34.624)	(1.513.663)
Багамдық айырмадан түсken пайда		(5.807)	(2.588.085)
Әзге де		14.520	(771)
Айналым капиталының езгерісіне дейінгі операциялық қызметтөн түсken ақша ағындары		116.744.928	114.485.434
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаю			
Қорлар		(2.262.702)	(1.967.308)
Сауда және әзге де дебиторлық берешек		(188.891)	(1.823.151)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		(577.316)	(163.674)
Өтеуге жататын ҚҚС және әзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(1.227.930)	1.296.071
Әзге де қысқа мерзімді активтер		777.386	(6.346.657)
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаю)			
Сауда және әзге де кредиторлық берешек		(360.503)	1.082.470
Алынған алғытөлемдер		(2.105.001)	2.602.338
Төлемге әзге де салықтар		93.601	(466.463)
Әзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		(790.545)	1.513.463
Операциялық қызметтөн түсken ақша ағындары		110.103.027	110.212.523
Төленген табыс салығы		(18.648.344)	(17.328.744)
Алынған пайыздар		1.758.931	2.713.885
Операциялық қызметтөн түсken таза ақша ағындары		93.213.614	95.597.664

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке каржылық есептіліктің ажырапас белгілі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫң ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың төңгөмөн	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2019 жылғы	2018 жылғы
Инвестициялық қызметтөн түскен ақша ағындары			
Банк салымдарын алу		58.141.587	33.037.782
Пайызыз несиені қайтару	15	575.925	-
Негізгі құралдарды және сатуға арналған ұзак мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		382.949	31.491.443
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	19	74.177	43.457
Алынған дивидендтер		-	4.670.625
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	8	-	(27.694.677)
Банк салымдары орналастыру		(78.395.261)	(27.090.320)
Негізгі құралдарды сатып алу		(38.028.907)	(54.758.405)
Пайызыз несие беру	15	(1.145.325)	-
Бірлескен бақылаудагы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымдар	9	(100.000)	-
Материалды емес активтерді сатып алу		(29.835)	(27.895)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(58.524.690)	(40.327.990)
Каржылық қызметтөн түскен ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	20	(40.001.322)	(61.540.496)
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	23	(1.851.566)	-
Каржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(41.852.888)	(61.540.496)
Ақша қаражаттарындагы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		(7.163.964)	(6.270.822)
Таза бағамдық айырма		225.604	601.826
Күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер	17	(11.445)	(17.078)
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		30.325.124	36.011.198
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	23.375.319	30.325.124

2020 жылғы 16 наурызда кол койылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

С.Ә. Арынов

Бас бухгалтер

М.К. Сарығамбетова

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың тәңгемен	Жарғылық капитал	Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпеле)	-	-	-	-	(424.036)	(424.036)
2019 жылғы 1 қантарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	321.899.175	582.622.680
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	33.343.692	33.343.692
Өзге де жиынтық кіріс/залап)	-	-	63.558.660	(1.821.093)	-	61.737.567
Бір жылға жиынтық кіріс/(залап) жиыны	-	-	63.558.660	(1.821.093)	33.343.692	95.081.259
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(15.008.858)	-	15.008.858	-
Дивидендер (20-ескертпеле)	-	-	-	-	(40.001.322)	(40.001.322)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	247.417.084	(1.892.888)	330.250.403	637.702.617
2017 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.506.370	548.767.787
Есеп саясатындағы өзгерістер (12, 16 және 17-ескертпелер)	-	-	-	-	(40.532)	(40.532)
2018 жылғы 1 қантарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.465.838	548.727.255
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	51.812.710	51.812.710
Өзге де жиынтық кіріс	-	-	43.496.325	550.922	-	44.047.247
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	-	-	43.496.325	550.922	51.812.710	95.859.957
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(27.585.159)	-	27.585.159	-
Дивидендер (20-ескертпеле)	-	-	-	-	(61.540.496)	(61.540.496)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Бас бухгалтер

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас белгі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «КазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «КазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «КазТрансОйл» ЖАҚ болып кайта тіркелді және кайта аталды.

Бірге арқылы кайта құрылған «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы және Мұнай және газ тасымалдау ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандагы Жарлығымен «КазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «КазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «КазТрансОйл» ЖАҚ «КазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып кайта тіркелді.

2019 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халыктық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ» немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысадың 90% бакылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-аукат коры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
		2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%
«Қазақстан – Қытай Кұбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, аудыстырып қю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)**	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%
«Магистралдық Суағызысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруга айрықша құтқынша ие.

** PTL-дың Қазақстан Республикасында, Астана қаласында жұмысы істейтін филиалы бар.

Компанияның бас кеңесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Мангистау, Атырау, Батыс Қазақстан, Актөбе, Караганды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы (Фылыми-техникалық орталық) қаласында орналасқан филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кенселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.378 км магистралды мұнай құбырлары бар.

Компания магистралдық мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Компанияның бірлескен бакылаудағы кәсіпорындарының магистралдық мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бакылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ак ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кенкіяқ – Атырау, Кенкіяқ – Құмқөл және Атасу – Алашанқай құбырларына иелік етеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеттің (бұдан әрі – «ТМРК» немесе «ТМРБЖТҚҚ») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ак Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жаупты.

«*Табиғи монополиялар туралы*» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу максатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймакқа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

ТМРБЖТҚҚК бұйрығына сәйкес ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі шекті тариф 2019 жылы 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңгені құрайды. ТМРК 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.716,62 теңге мөлшерінде уақытша етемдік тариф бекітті.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап колданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі 1000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрайды.

«Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралды мұнай құбырының участкесі арқылы транзит максатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін 4.292,4 теңгені 2018 жылғы 1 сәуірден бастап құрайды.

Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртыш) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртыш – Атасу участкесінде) (2018 жылда: 1 тоннаға 3,11 АҚШ долларын).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін кажетті шығындардың құнынан тәмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды макұллады және бас директордың (Басқарма төрағасының) міндетін аткаруышы мен бас бухгалтер 2020 жылдың 16 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «КЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «КЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапкы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік тенгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мындыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне косымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды макұллады және бас директордың (Басқарма төрағасының) міндетін аткаруышы мен бас бухгалтер 2020 жылдың 16 наурызында қол қойды. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік ғаламтор-ресурсінен алуға болады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ

3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептіліктің құнсыздануды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті қүнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның тенгерімдік құннының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте тиісті шығынды таниды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептіліктегі құнсыздандырылғанда алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. 1-ескертпеде көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: КҚҚ мен МұнайТас (9-ескертпелі).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік тәнгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қатдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын қүнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті қүнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау құніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау құніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар тиісінше өзге де жынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қагидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан кор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>Тәңгө</i>	<i>31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін</i>	
	<i>2019 жылғы</i>	<i>2018 жылғы</i>
АҚШ доллары	382,87	345,04
Ресей рублі	5,92	5,50
Евро	428,61	406,88

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>Тәңгө</i>	<i>2019 жыл</i>	<i>2018 жыл</i>
АҚШ доллары	382,59	384,20
Ресей рублі	6,16	5,52
Евро	429,00	439,37

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзак мерзімдігө жіктеу**

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзак мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, акша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны калыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзак мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзак мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау құніне нарық катысушылары арасында калыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарыкта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым колайлы нарыкта.

Компания негізгі немесе неғұрлым колайлы нарыкка кол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық катысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық катысушылары өзінің озық мұдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнның бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарыктың басқа катысушысына сату нәтижесінде нарық катысушысының экономикалық пайdasын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында колайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бакыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бакыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең тәменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-денгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарыктағы бағалардың нарыктық белгіленуі бойынша (кандай да бір түзетулерсіз);
- 2-денгей – сатының ең тәменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарыкта тікелей немесе жанама бакыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-денгей – сатының ең тәменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарыкта бакыланбайтын болып табылатын баға үлгісі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде кайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) кайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру кажеттілігін аныктайды.

Әр есепті кезенге Компанияның есеп саясатына сәйкес кайта талдау және кайта бағалау кажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде колданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын акпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау максатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн турали акпаратты ашу максатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының колданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері турали косымша акпарат 4 және 5-ескертпелерде көлтірлген.

3.6 Айналымнан тыс активтер, сатуга арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың тенгерімдік құны негізінен оларды үзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуга арналған деп жіктелген, мына екі мәннің – тенгерімдік құнының және сатуга арналған шығындарды шегергендеңгі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуга арналған шығындар косымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды камтыймайды.

Объекттің сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы құйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сакталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін кажетті іс-әрекеттер сатуга байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуга арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуга арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы турали есепте айналымды/кыска мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып калған ұйымның құрамдасы болса не сатуга арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өнірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өнірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек кана кайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс турали есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Косымша акпаратты ашу 18-ескертпеде ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер баскасы көрсетілмесе.

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыштан басқа) және кайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендеңгі әділ құны бойынша жүргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алғынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті қүнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның тенгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін белгіті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін белгігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған тенгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын белінбекен пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау құніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы тенгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде накты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві белінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар белілітерін ауыстыру құны және үзак мерзімді құрылымдың жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындағы құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы колдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезінде шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың тенгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өндөу бойынша танылған резерв туралы толық акпарат 4 және 26 ескертпелерде ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы колданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

Жылдар

Фимараттар мен құрылым	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Әзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылымы және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құраушыларын тануды дөгару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады.

Активті тануды дөгару нәтижесінде туындастын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және тенгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану дөгарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы колдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңінде аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

3.8 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталданырылған шығындарды қоспағанда, капиталданырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы колдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы колдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызыметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы колдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында кайта каралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы колданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертерді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы колдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызыметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың токтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің тәнгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану токтатылған кездеңі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті қунге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындаиды. Егер осындағы белгілер орын алса немесе егер активтің құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтөу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туыннатушы бөлімшесі (бұдан әрі – «ААТБ») өтөу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтөу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның тәнгерімдік құны оның өтөу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтөу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконттады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаган ретте бағалаудың тиісті үлгісі колданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жаткызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындаиды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Негұрлым ұзак кезеңдер үшін өсудің ұзак мерзімді каркыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына көткесті колданылады.

Жалғасып отырган қызыметтің құнсыздануынан (корлардың құнсыздануын коса есептегендеге) болатын залалдар кайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызыметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)****3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Әрбір есепті қүнге Компания бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жок екендігінің немесе қыскарғандығының белгілері бар не жок екендігін аныктайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін колданылған жорамалдар өзгерілген жағдайдаға болған құнсызданудан болған деп танылған залалдар калпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің тенгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда тенгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, тенгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін.

Құнды бұлайша калпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған есуі ретінде ескеріледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы туралы акпарат 4 және 5-ескертпелерде көрсетілген.

3.10 Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Компания колданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін камтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды колданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлттайтылған әділ құн бойынша бағалайды.

Қаржыландырудың елеулі компонентін камтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды колданған сауда дебиторлық берешек «*Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім*» КЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер» болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы кажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр күрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Компания қаржылық активтерді басқару үшін колданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Компания өзінің қаржылық активтерін баскаратын тәсілді сипаттайтын. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындаиды.

Заннамамен немесе белгілі бір нарыкта қабылданған қагидалармен («стандарттық жағдайлардағы» сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған қүнге, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған қүнге танылады.

Компанияның қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатка жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану токтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы үйімның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)*****Кейінгі бағалау (жалғасы)***

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құрагдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап калу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздеңгенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға катысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашакта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Тұынды құралдар, жеке кіріктірме тұынды құралдарды коса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатка «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (19-ескертпе).

Жинақтатған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құрагдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап калынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздеңгенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындағы залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинакталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)*****Кейінгі бағалау (жалғасы)***

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуга арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауды мүмкін. Осылайда жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек кабылданады.

Осылайда қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендерді алу құқығы белгілі болса, Компания осылай түсіден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құтпалады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жок.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретінде қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осылай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы дөғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен акша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен акша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын акша ағынын толық қөлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтартықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сактамаса, бірақ осы активке бакылауды берсе.

Егер Компания активтен акша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сактап кала алған-алмаганың және, егер сактап кала алған болса, онда кандай қөлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сактамаса, сондай-ақ активке бакылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің катысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сактаған құбық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан катысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін толемнің ен жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық акпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- сауда және өзге де дебиторлық берешек (12-ескертпе);
- банк салымдары (16-ескертпе);
- акша каражаттары және олардың баламалары (17-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін акша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық акша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен үксас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінде ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бакыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-га тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибелі ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі каражаттарға (акша каражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындағы КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғауы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде КНШ-ка тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытка созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғауы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы аппарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескермesten Компания келісімшартта кезделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екітадай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп корытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті камтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы оларды былай жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды додару

Егер міндеттеме өтеген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануды додарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды додару және жана міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың тенгерімдік құнындағы айырма жыныстық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде занды коргаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізуудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты құнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі құнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы жеке есептің акша қаражаттары және олардың баламалары кассадагы қолма-кол ақшаны, банктердегі акша қаражаттарын, қыска мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қыска мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жекелеген есептің максаттары үшін акша қаражаттары мен олардың баламалары өтлемеген банкілік овердрафтарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, акша қаражаттарынан және қыска мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен окиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (занды немесе тәжірибеден шықкан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сактандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша болашак шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу шығындары бойынша резервтер есептің акша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмысалатын қүтілетін шығындардың дисконтталаған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады.

Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталағын танылады. Дисконттау эсері пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконттаудың колданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алышады (4 және 26-ескертпелері).

3.17 Қызметкерлерге сыйақылар

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шықканға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шықканда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шықканға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.17 Қызметкерлерге сыйакы (жалғасы)**

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырган шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетакылық жоспарларды есептеу кезінде колданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйакылар ұзыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады. Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуаралық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылыктарға байланысты өткен тәжірибелін әсерін де камтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қыскаруын немесе жасалған есеп айрысулады коса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетакылық міндеттемелерді есепке алғанда колданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін колданылады және әр жылды осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйакы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін колданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталауды.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды камтитын қызметкерлерге сыйакылар бойынша міндеттемелердің кайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйакылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде кайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында кайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзак мерзімді сыйакылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» балтары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын камтиды;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйакылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзак мерзімді сыйакылар ретінде карастырылады. Осы сыйакылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетакы жоспарларын есептеу кезінде колданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырақ акпарат 4 және 21-ескертпелерде ашылған.

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бакылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алушы көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алушы көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма элде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Компания агент ретінде катысатын көліктік экспедициялау шарттарын коспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Жеке каржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмөндегі түрлөр бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып қудо қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.18 Тұсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)**

Күбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Күбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден тұсітін тұсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзактығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе акша қаражатының тұсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табис ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

КЕХС (IFRS) 15 колдану кезінде Компания келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтөу

КЕХС (IFRS) 15 тұсімнің көтерінкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтөуді шектеуді талап етеді.

Женілдіктердің, несиelerдің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушыларымен жасалған шарттарда өтөудің ауыспалы бөлігі жок. Бұл жаңарту тұсімді тануға әсер етпейді.

Принципал немесе агент рөлі

КЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Компания ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бакылайтындығын бағалауы кажет.

Компания тұсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципиал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бакылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компания қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бакыламайтын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципиал емес, агент болып табылады.

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер - бұл сатып алушыдан алынған өтемакы үшін Компанияның сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Компания сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемакыны төлессе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (кайсысы бұрын болатынына қарай). Компания шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері тұсім ретінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

3.18 Тұсімді және баска да кірістерді тану (жалғасы)

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс (жалғасы)

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компания келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Компания сатып алушылардан қысқа мерзімді алғытөлемдер алады. Олар алынған алғытөлемдердің ішінде көрсетіледі. Компания сатып алушыға үәде етілген қызметтерді беру мен сатып алушы мұндай қызметтерді телейтін сәттін арасындағы уақыттың салыстырмалы түрде қысқа екенін аныктады. Сонымен, Компания бұл келісімшарттарда елеулі каржы компоненті жоқ деген корытындыға келді.

Жеке қаржылық есептілікке койылатын талаптарға сәйкес, Компания экономикалық факторлардың кірістер мен ақша ағындарының сипатына, мөлшеріне, мерзімі мен белгісіздігіне қалай әсер ететінін көрсететін категориялар бойынша клиенттермен келісімдер бойынша танылған кірістер туралы акпаратты егжей-тегжейлі сипаттайтын. Толық кіріс туралы акпарат 28-ескертпеде қарастырылған.

ҚЕХС (IFRS) 15 тану және өлшеу талаптары қаржылық емес активтерді (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер) шығарудан болған кірістер мен шығыстарды тануға және өлшеуге де колданылады, егер мұндай жою әдеттегі қызметтің нәтижесі болмаса. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржылық есебіне әсер еткен жок.

3.19 Салықтар

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырган сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін колданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті қүнге Компания өз қызметтің жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында кабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей мешік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс және залалда емес, мешік капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға катысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп жағдай резервтер жасалады.

Мерзімі ұзартылған салық

Мерзімі ұзартылған салық есепті қүнге активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін тенгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесі біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдастыранған компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен катысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына катысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бакылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашакта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

---

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.19 Салықтар (жалғасы)

Мерзімі ұзартылған салық (жалғасы)

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық женілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық женілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаган болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдастан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметкө үlestермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашакта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің тенгерімдік құны әрбір есепті қүнге кайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті қүнге кайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануга мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті қүнге жағдай бойынша кабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы колданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған қүн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізуішіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айрысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті қүнге есеп айрысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзак мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органдары өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржылық жағдай туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

---

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

3.20 Меншікті капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды коспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның карау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге көтілген міндеттемені және акшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заннамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде, міндеттеменің тенгерімдік құны мен бөлінген активтердің тенгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жынытық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке каржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы акпарат есептілікте ашып жазылады.

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және акпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2019 жылғы 1 қантардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды коспағанда алдыңғы есеп беру жылында колданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Компания алғаш рет 2019 жылғы 1 қантардан және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге көтілген стандарттардың және қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қолданды.

Компания шығарылғанымен әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жок.

Әрбір жаңа стандарттың түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

КЕХС (IFRS) 16 «Жалдау»

КЕХС (IFRS) 16 КЕХС (IAS) 17 «Жалдау», КРХКЕ (IFRIC) 4 «Жалдау белгілері келісімінде қолданыстағы барды айқындау», ПКР (SIC) 15 «Операциялық жалдау – ынталандырулар» түсіндіруді және ПКР (SIC) 27 «Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың маңызын айқындау» түсіндіруді аудыстырады. Стандарт жалдау туралы акпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаттарын белгілейді және жалға алушылар барлық жалдау келісімдерін тенгерімде есепке алуын бірынғай үлгісін пайдалана отырып көрсетуін талап етеді.

КЕХС (IFRS) 16-ға сәйкес жалға беруші үшін есепке алу тәртібі іс жүзінде казіргі кезде қолданыстағы КЕХС (IAS) 17 талаптарымен салыстырғанда өзгермейді. Жалға берушілер жалдауды КЕХС (IAS) 17-дегідей жіктеу қағидаттарын пайдаланып, бұл ретте жалдаудың екі түрін бөле отырып: операциялық және каржылық, жіктеуді жалғастырады. Осылайша, КЕХС (IFRS) 16 колдану Компанияның жалға беруші болып табылатын жалдау келісімдерін есепке алуына әсер етпеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, тұсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)

Компания КЕХС (IFRS) 16-ны 2019 жылдың 1 кандарынан бастап түрлендірілген ретроспективті әдісін қолданды. Осы әдіске сәйкес стандартты бастапқы қолдану күніндегі стандартты бастапқы қолданудың жиынтық әсерін тану ретроспективті түрде қолданылады. Стандартқа көшу кезінде Компания бастапқыда қолданылған күнде КЕХС (IAS) 17 және КРХКЕ (IFRIC) 4 тұсіндірмелерін қолдану арқылы жалдау келісімдері ретінде анықталған шарттарға ғана қолдануға мүмкіндік беретін практикалық женілдетуді қолдануға шешім қабылдады. Сонымен коса, Компания, жалдау мерзімі басталған кезде 12 айдан аспайтын және сатып алу опционы жоқ (қысқа мерзімді жалдау), сондай-ақ базалық актив құндының төмендігі (төмен құнды активтерді жалдау) болатын жалдау келісімдері бойынша женілдетулерді қолдануға шешім қабылдады.

(a) КЕХС (IFRS) 16-ны қолдану ықпалының сипаты

Компания автокөлік құралдарына, ғимараттарға, талшыкты-оптикалық байланыс желілеріне және өндірістік нысандарға арналған жер участкеріне жалдау келісімдеріне ие. КЕХС (IFRS) 16-ны қолданбас бұрын, Компания әр жалдауды (ол жалға алушы болған) жалдау басталған күнде операциялық жалдау ретінде жіктеді. Жалдаудың барлық төлемдері жалдау мерзімі ішінде пайда немесе залал құрамында жалдау төлемдері ретінде танылды. Жалға барлық алғытөлемдер және есептелген жалдау алғытөлемдері, тиісінше, «Берілген алғытөлемдер» және «Сауда және басқа да кредиторлық берешек» түрінде көрсетілді.

КЕХС (IFRS) 16-ны қолдану нәтижесінде Компания қысқа мерзімді жалдаудан және төмен құнды активтерді жалдаудан басқа барлық жалға алушы тануға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолдануға кірісті. Компания стандартта көзделген арнайы өтпелі талаптар мен практикалық женілдетуді қолданды.

Бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау

Компания қысқа мерзімді жалдау және төмен құнды активтерді жалдауды коспағанда, бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелетін жалдау келісімдері бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтерді және жалдау бойынша міндеттемелерді таныды. Компания пайдалану құқығы түріндегі активтерді бұрын танылған алғытөлемдер немесе есептелген жалдау төлемдер сомасына түзетілген жалдау бойынша міндеттемелерге тең құны бойынша таныды. Жалдау бойынша міндеттемелер бастапқы қолдану күніндегі косымша карыз алу мөлшерлемесі бойынша дисконттальған қалған жалдау алғытөлемдерінің келтірілген құны бойынша танылды.

Компания қолданыстағы практикалық женілдетулерді қолданды, соның нәтижесінде:

- ұқсас сипаттамалары бар жалдау келісімдер портфелі үшін бірыңғай дисконттау мөлшерлемесін қолданды;
- бастапқы қолдану күніне дейін ауыртпалыкты сипатты жалдау келісімдерінің өзінің талдауларына сүйенді;
- жалдау мерзімі бастапқы қолдану күнінен бастап 12 ай ішінде аяқтаратын қысқа мерзімді жалдау бойынша жалдау келісімдерін мойындаудан босатуды қолданды;
- бастапқы қолданыска енгізілген күні пайдалану құқығы түріндегі активті бағалаудан бастапқы тікелей шығындарды есепке алмады;
- егер келісімшарт, жалдауды тоқтату немесе ұзарту опционын карастырса, өткен тәжірибеге сүйене отырып жалдау мерзімін аныктады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет колданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)

(а) *КЕХС (IFRS) 16-ны қолдану ықпалының сипаты (жалғасы)*

Бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 16 қолдануы 2019 жылғы 1 квартадагы жағдай бойынша (ұлғаю/(азаю)) әсері төменде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	<u>2019 жылғы 1 қантар</u>
---------------------	--------------------------------

Активтер

<u>Пайдалану құқығы түріндегі активтер (6-ескертпе)</u>	<u>4.983.284</u>
---	------------------

<u>Активтер жиыны</u>	<u>4.983.284</u>
-----------------------	------------------

Міндеттемелер

<u>Жалдау бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)</u>	<u>5.513.329</u>
---	------------------

<u>Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер (35-ескертпе)</u>	<u>(106.009)</u>
---	------------------

<u>Міндеттемелер жиыны</u>	<u>5.407.320</u>
----------------------------	------------------

Меншікті капитал

<u>Үлестірілмеген пайда</u>	<u>(424.036)</u>
-----------------------------	------------------

<u>Жиыны</u>	<u>(424.036)</u>
--------------	------------------

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелермен 2019 жылғы 1 қантардағы жағдай бойынша міндеттемелерді салыстыру ұсынылды:

Мың теңгемен

<u>2018 жылғы 31 желтоқсанға операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер</u>	<u>7.361.333</u>
---	------------------

<u>2019 жылғы 1 қантарға қосымша қарызың тартудың орташа өлшемді мөлшерлемесі</u>	<u>13,46%</u>
---	---------------

<u>2019 жылғы 1 қантарға операциялық жалдау бойынша дисконтталған шарттық міндеттемелер</u>	<u>5.513.329</u>
---	------------------

Минус:

<u>Қысқа мерзімді жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер</u>	<u>—</u>
--	----------

<u>Темен құнды активтерді жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер</u>	<u>—</u>
--	----------

Плюс:

<u>Бұрын қаржылық жалдау ретінде жіктелген жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер</u>	<u>—</u>
---	----------

<u>2018 жылғы 31 желтоқсанға танылмаған ұзартуға арналған опционымен көзделген кезеңдердегі төлемдер</u>	<u>—</u>
--	----------

<u>2019 жылғы 1 қантарға жалдау бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)</u>	<u>5.513.329</u>
---	------------------

(б) *Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері*

Төменде, бастапқы колдану күнінен бастап колданылған КЕХС (IFRS) 16 колдану нәтижесінде Компанияның жаңа есеп саясатының негізгі ережелері көлтірілген:

Пайдалану құқығы түріндегі активтер

Компания жалдау басталу күні (яғни базалық актив пайдалану үшін кол жетімді болатын күн) пайдалану құқығы түріндегі активтерді таниды. Пайдалану құқығы түріндегі активтер бастапқы құны бойынша жинақталған амортизацияны және құнсыздандын болған залалды шегергенде, жалдау бойынша міндеттемелерді кайта бағалау үшін түзетілген құнмен бағаланады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жана стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

CEXC (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)

(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**Пайдалану құқығы түріндегі активтер (жалғасы)**

Пайдалану құқығы түріндегі активтерді бастапқы құны жалдаудың басталу күніне немесе ол күнге дейін жасалған жалдау кезінде алынған ынталандыру төлемдерін алғып тастағандагы бастапқы жалдау алғытөлемдері мен жалдау төлемдері танылған жалдау бойынша міндеттемелерінін сомасын қамтиды. Егер Компания жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активтің меншік құқығына ие болуға жеткілікті сенімді болмаса, пайдалану құқығы түрінде танылған актив келесі кезендердің қыскарақ мерзімінде тікелей әдіспен амортизацияланады: активтің болжалды пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы түріндегі активтер құнсыздануға сыналады.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күнінде Компания жалдау мерзімі ішінде жасалатын жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша бағаланатын жалдау бойынша міндеттемелерін таниды. Жалдау төлемдері кез келген ынталандыратын жалдау төлемдерін коспағанда тіркелген төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге байланысты айнымалы жалдау төлемдерін және қалдық күнға кепілдік беру үшін төленуі күтілетін сомаларды қамтиды. Жалдау төлемдері сондай-ак, егер Компания осы опцияны қолданатынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционының орындау бағасын және, егер жалға беру мерзімі Компанияның жалдауды тоқтату туралы опционы элеуетті жүзеге асыруды көрсетсе, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдар төлемдерін қамтиды. Индекс немесе мөлшерлемеден тәуелсіз айнымалы жалдау төлемдері мұндай төлемдерді төлеуге алғып келетін окиға немесе жағдай орын алған кезеңде шығындар ретінде танылады.

Егер жалдау туралы келісімде белгіленген пайыздық мөлшерлеме оңай анықталмаса, Компания жалдау төлемдерінің дисконтталған құнын есептеу үшін жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Бастапқы танудан кейін жалдау төлемдері пайыздық есептеуді көрсету үшін ұлғаяды және жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды. Бұдан басқа, келісім түрлендірлгенде, жалдау мерзімі өзгертілген болса, тіркелген жалдау төлемдерінің елеулі түрде өзгеруі немесе базалық активті сатып алу опционының бағасы өзгерген жағдайда жалдау бойынша міндеттемелерінің теңгерімдік құны қайта бағаланады.

Төмен құнды активтерді жалға беру

Компания төмен құнды активтерді жалдау бойынша танудан босатуды қолданады. Төмен құнды активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде біркелкі шығыстарға шығарылады.

Ұзарту опционымен келісімшарттардың жалдау мерзімін анықтауда елеулі лікір

Егер ұзарту опционының орындалуына жеткілікті сенімділік болса, Компания, жалдауды ұзарту опционы бар кезеңдермен катар, мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау мерзімі ретінде, немесе егер оның орындалмауына жеткілікті сенімділік болса, жалдауды тоқтату туралы опционына сәйкес кезеңдері ретінде жалдау мерзімін аныктайды.

Компания ұзарту опционын қолданатынына жеткілікті сенімділік бар-жоқтығын анықтау үшін пайым шығарады. Бұл ретте, жалдауды ұзарту опционын жүзеге асыру үшін экономикалық ынталандыруды тудыратын барлық тиісті факторларды ескерді.

Жалдаудың басталу күнінен кейін Компания жалдау мерзімін Компанияның бакылауында болатын маңызды оқиғалар немесе жағдайлардың өзгеруі орын алған кезде және жалдауды ұзарту опционын (мысалы, бизнестік стратегиясын өзгерту) іске асыру (немесе іске асырмау) мүмкіндігіне әсер еткен кезде қайта қарастырады.

Компания талшыкты-оптикалық байланыс желілерінің бойынша жалдау келісімдері бойынша жалдау мерзімін анықтау кезінде ұзарту опционын ұсынатын кезеңдерді ескерді. Осы жалдау келісімдері қыска мерзімді, олар мерзімінен бұрын тоқтатылмайды.

Келесі түсінкітемелер мен түзетулер 2019 жылдың 1 кантарынан Компания үшін міндетті болды, бірақ жеке каржылық есептілігіне әсер еткен жок.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және акпаратты ашу қагидаттары (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

KPXXE (IFRIC) 23 «Пайдага салықты есептеу қагидаларына қатысты анықсыздық» түсініктемесі

Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдануға әсер ететін, салық пайымдауларына қатысты анықсыздық болған жағдайларда пайдаға салықты есепке алу тәртібін қарайды. Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдану саласына жатпайтын салыктарға немесе алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ анықталмаған салық пайымдауларына байланысты проценттер мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтыймайды. Атап айтканда, түсіндіру келесі мәселелерді қарайды:

- ұйым анықталмаған салық пайымдауларын бөлек қарай ма;
- салық органдарының салық пайымдауларын тексеруге қатысты ұйым жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық салынатын залалды), салық базасын, пайдаланбаған салық залалдарын, пайдаланбаған салық женілдіктері мен салық ставкаларын қалай айқындаиды;
- ұйым фактілер мен мән-жайлардың өзгеруін қалай қарастырады.

Ұйым мынаны шешуі кажет: әрбір анықталмаған салық пайымдауын бөлек қарайды ма немесе бір не бірнеше басқа анықталмаған салық пайымдауларымен бірге қарайды ма. Анықсыздықты шешудің негұрлым дәл нәтижесін болжауға мүмкіндік беретін әдісті қолдану кажет. Бұл түсініктеме жеке каржылық есептілігіне әсер көрсеткен жок.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Ықтимал теріс өтеммен мерзімнен бұрын өтегу шарттары»-на түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 9 сәйкес шартта көзделген ақша ағындары «негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтлемеген проценті есебіне ғана арналған төлем» болып табылуы (SPPI өлшемі) және құрал осылай жіктеуге рұқсат беретін тиісті бизнес үрдісі шенберінде ұсталуы шартымен, борыш құралы амортизацияланған күн бойынша немесе өзге жыныстық кіріс арқылы әділ күн бойынша бағалануы мүмкін. ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шарттың мерзімнен бұрын бұзылуына әкеп соктыратын оқиғага немесе мән-жайға қарамастан, сондай-ақ шартты мерзімнен бұрын бұзғаны үшін негізді өтегу құнын кай тарап төлейтініне немесе алатынына қарамастан, каржылық актив SPPI өлшеміне жауап береді деп түсіндіреді. Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 кантарда басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады.

ҚЕХС (IAS) 19 «Бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтегу»-ге түзетулер

ҚЕХС (IAS) 19-ға түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтегу есепті кезең ішінде орын алған жағдайдағы есепке алу тәртібін қарастырады. Түзетулер келесіні түсіндіреді, егер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтегу есепті кезең ішінде орын алса, онда ұйым:

- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйакыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін, белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін қолданылған актуарлық жорамалдарды басшылыққа ала отырып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қыскартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағындағы кезең қызметтерінің құнын айқындауы;
- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйакыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарлама активтерін көрсететін белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін); белгіленген төлемдермен бағдарламаның осы таза міндеттемесін (активтерін) қайта бағалау үшін пайдаланған дисконттау ставкасын пайдаланып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қыскартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты таза процент мөлшерін айқындау тиіс.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және акпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

КЕХС (IAS) 19 «Бағдарламага өзгеріс енгізу, бағдарламаны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу»-ге түзетулер (жалғасы)

Сондай-ақ түзетулер ұйым алдымен өткен кезеңдердегі қызметтерің құнын немесе активтердің шекті шамасының әсерін еспке алмай, міндеттемелерді өтеуден пайданы немесе залалды айқындауы тиіс деп түсіндіреді. Бұл сома пайдада немесе залалда танылады. Осыдан кейін ұйым бағдарламага өзгеріс енгізу, оны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейінгі активтердің шекті шамасының әсерін айқындауы тиіс. Бұл әсердің өзгеруі, проценттердің таза шамасына енгізілген сомаларды қоспағанда, өзге жыныстық қірістің құрамында мойындалады.

Осы түзетулер бағдарламага өзгеріс енгізу, оны қыскарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеу пайда болған күні және Компанияның болашак бағдарламалары өзгергенде, оны қыскартқанда немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеуге катысты қолданады.

КЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар»-ге түзетулер

Түзетулер мәні бойынша қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға салынатын таза инвестициялардың бөлігін құрайтын (ұзак мерзімді салымдар), бірақ катысу үлесінің әдісі қолданылмайтын қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдарға ұйым КЕХС (IFRS) 9 колданатынын түсіндіреді. Осы түсініктеме маңызды болып табылады, себебі ол осында ұзақ мерзімді салымдарға КЕХС (IFRS) 9-га күтілетін несиелік шығындарының үлгісі қолданатынын білдіреді.

Түзетулерде КЕХС (IFRS) 9 колдану кезінде ұйым қауымдастырылған ұйымдар немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындармен келтірілген залалдарды немесе КЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» колданудың салдарынан туындастын қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға таза инвестициялардың түзетулері ретінде танылған таза инвестицияларды құнсыздандыруынан келтірілген залалдарды ескермейтін түсіндіріледі.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады. Компанияда қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға осында ұзақ мерзімді салымдары болмау себебінен, бұндай түзетулер оның шоғырланырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

КЕХС-тің жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі

КЕХС (IFRS) 3 «Бизнестердің бірлесуі»

Түсініктемеде егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнесті бақылауға ие болса, онда ол активтердегі және әділ құны бойынша бірлескен операцияның міндеттемелеріндегі бұрында бар катысу үлесін кайта бағалаумен бірге, кезеңдеп жүзеге асырылатын бизнестерді біркітіруге катысты талаптарды қолданады. Бұл ретте сатып алушы бірлескен операциялардағы бұрында бар катысу үлесін кайта бағалауы тиіс. Бұл түзетулерді Компанияның болашак бизнес бірлестіктерінде қолданады.

КЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың катысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауға иелік етпейтін тарап КЕХС (IFRS) 3-те бұл термин аныкталған бизнес аясында қызметі бірлескен операцияларға бақылауға иелік етуі мүмкін. Түзетулерде бұндай жағдайларда бұрында бар катысу үлесі осында бірлескен операцияларда кайта бағаланбайды деп түсіндіріледі. Қазіргі уақытта бұндай түзетулер Компанияда қолданылмайды, алайда болашактағы тиісті келісмдерге қолданылуы мүмкін.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

---

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 12 «Табыс салықтары»

Түзетулер дивидендерге қатысты салық салдарының басым деңгейі меншіктенушілер арасына бөлінетін пайдаларға қарағанда, бөлінетін пайданы басқарған бұрынғы операциялар мен оқигаларға байланысты екенин түсіндіреді. Сондыктan ұйым ең бастаң бүндай бұрынғы операциялар мен оқигаларды мойындауга байланысты пайда мен залал, өзге де жиынтық табыс немесе өзіндік капитал құрамындағы дивидендерге қатысты салық салдары деп тануы тиіс.

Компанияның колданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес болғандықтан, Компания олардың жеке қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 23 «Қарыздар бойынша шығындар»

Түзетулерде осы активті мақсаты бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған кезде жіктелген активтерді сатып алу үшін алғынған арнайы қарыздарды есепке алу тиіс екендігімен түсіндіріледі.

Компанияның колданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес болғандықтан, Компания олардың жеке қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбекен стандарттар

Теменде шығарылғанмен, 2019 жылдың 31 желтоқсанға әлі күшіне енбекен стандарттар мен түсіндірмелер келтірілген. Компания осы стандарттарды күшіне енген күннен бастап қолдануға идетті.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттарын» шығарды, ол сактандыру шарттарын есепке алу жөніндегі бірынғай нұсқаулықты білдіреді, содай-ақ қаржылық есептілікте тиісті ақпаратты ашуға қатысты барлық талаптарды камтиды. Жаңа стандарт ҚЕХС (IFRS) 4 аттас стандартты ауыстырады. ҚЕХС (IFRS) 17 2021 жылғы 1 қантардан басталатын және одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Аталған жаңа стандарт жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.

Егер ұйым ҚЕХС (IFRS) 17 бірінші пайдаланған күнде жағдай бойынша немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IFRS) 15 пайдаланған болса, мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Компанияға қатысты қолданылмайды.

Қаржылық есептіліктиң тұжырымдаматы; негіздерінің жаңа редакциясы

2018 жылғы наурызда ҚЕХС жөніндегі Кеңес Қаржылық есептіліктиң тұжырымдаматы; негіздерінің жаңа редакциясын шығарды. Атап айтқанда, активтер мен міндеттемелердің жаңа айқындаамалары және кірістер мен шығыстардың нактыланған айқындаамалары енгізіледі. Құжаттың жаңа редакциясы міндетті қолдануға 2020 жылғы 1 қантардан кейін басталатын жылдық кезеңдерге күшіне енеді. Аталған жаңа редакция жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.

«Бизнесті біріктіру» ҚЕХС (IFRS) 3 түзету

2018 жылға қазанда ҚЕХС жөніндегі Кеңес «Бизнесті біріктіру» ҚЕХС (IFRS) 3 түзету енгізді. Түзету стандартта енгізілетін бизнес ұғымына нактылау енгізеді. Түзету 2020 жылғы 1 қантардан бастап жасалатын бизнесті немесе активтер тобын сатып алу жөніндегі операциялар үшін күшіне енеді. Түзетуді мерзімнен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Түзету оны бірінші рет қолданған күннен кейін орын алғын операциялар мен өзге де оқигаларды көрсетуге қатысты келешекте қолданатындықтан, түзету өтетін күнде жағдай бойынша жеке қаржылық есептілікке әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)

«Маңыздылықты айқындау» КЕХС (IAS) 1 және КЕХС (IAS) 8 түзету

2018 жылғы қазанда ҚЕХС жөніндегі кеңес «Қаржылық есептілікті ұсыну» ҚЕХС (IAS) 1 және «Eсептілік саясат, бухгалтерлік бағалатудағы өзгерістер және қателер» ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер шығарды. ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер маңыздылықтың жаңа айқындаамасын енгізеді.

ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап немесе осы күннен кейін колданылады. Мерзімнен бұрын колдануға рұқсат етіледі.

Маңыздылық айқындаамасына түзетулер жеке қаржылық есептілігіне әсер етпейді деп күтілуде.

«Пайыздық мөлшерлемелер. Эталондар реформасы» атты «Қаржылық құралдар: ақпаратты ашу» КЕХС (IFRS) 7 және «Қаржылық құралдар» ҚЕХС (IFRS) 9 түзетулер

2019 жылғы қыркүйекте ҚЕХС жөніндегі Кеңес «Пайыздық мөлшерлемелер. Эталондар реформасы» атты ҚЕХС (IFRS) 7 «Қаржылық құралдар» және ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржылық құралдар: ақпаратты ашу» түзетулер шығарды. Қабылданған түзетулер эталондық проценттік мөлшерлемелерді реформалау нәтижесінде туындастын белгісіздікке байланысты орындалуы хеджирлеуді есепке алуды токтауға әкеп соктыруы мүмкін хеджирлеуді есепке алуга қойылатын кейбір талаптардан босатуды ұсынады. Түзетулер 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап немесе осы күннен кейін колданылады. Мерзімнен бұрын колдануға рұқсат етіледі.

Аталаған түзетулер жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді

«Қысқа және ұзақ мерзімді ретіндегі қаржылық міндеттемелерді жіктеу» атты қаржылық есептілікті беру» ҚЕХС (IAS) 1 түзету

2020 жылғы кантарда ҚЕХС жөніндегі Кеңес «Қысқа және ұзақ мерзімді ретіндегі қаржылық міндеттемелерді жіктеу» атты қаржылық есептілікті беру» ҚЕХС (IAS) 1 түзету шығарды. Қабылданған түзету ұзақ мерзімді немесе қысқа мерзімді ретіндегі міндеттемелерді жіктеу өлшемдерін нақтылайды. Түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап колданылады. Мерзімнен бұрын колдануға рұқсат етіледі.

Аталаған түзету жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді, себебі Компания нақтыланған өлшемдерді колданып бастап қойған.

Компания пайдалану мүмкін колданыстағы стандарттарға жоғарыда аталаған жаңа стандарттар мен түзетулерді мерзімнен бұрын колдануды жоспарламайды.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуі талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне катысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау колданылатын активтер мен міндеттемелердің тенгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (38-ескертпеле);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (38-ескертпеле).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар**

Болашак туралы негізгі болжаулар және есепті қүнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің тенгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның колында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашакқа қатысты болжаулар нарыктық өзгерістер мен Компания бакылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдарды қайта бағалау

Компания негізгі құралдарын қайта бағаланған құнымен есептейді. 2019 жылдың ішінде негізгі құралдарды қайта бағалау үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тарты.

Тиісті жер участекері бар Қазақстан Республикасының қалаларындағы кеңсе ғимараттарының, сондай-ақ көлік құралдары мен басқа да арнайы емес активтердің әділ құнын анықтау үшін пайдаланылған бастапқы деректер әділ құн иерархиясының 2-ші деңгейіне жатады (белгіленбекен байқалмайтын бастапқы деректер).

Басқа негізгі құралдар арнайы активтерге жатады, сондыктан олардың әділ құнын анықтау үшін 3-ші деңгейіне жататын (бакыланбайтын бастапқы деректер) пайдаланылған.

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Егер бағаланатын объект жаңа немесе құрылым кезеңінде, сондай-ақ нарығы шектеулі объектілерге (арнайы объектілер) жататын болса және олардың ықтимал сату бағасы туралы акпарат болмaganдықтан (белсенді нарық жок кезде) шығынды тәсіл қолданылады.

Бағалау аясында бағалаушы Компанияның негізгі құралдары арнайы объектілерінің экономикалық тозу көлемін талдаған кезде, кіріс тәсілін пайдалана отырып баламалық пайдалылыққа тест жүргізді. Баламалық пайдалылық колдану құндылығын бағалау жолымен есептелген. Пайдалылық құндылықты есептеген кезде мына негізгі болжаулар колданылды:

Дисконттау мөлшерлемесі	13,94%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	3,29%

Пайдалану бағалығы бойынша алынған нәтижелер амортизациялық ауыстыру құны бойынша айқындалған көрсеткіштерден төмен болды және, тиісінше, Компанияның негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды. Пайдалану бағалығын бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің және ұзақ мерзімді өсу каркынының өзгеруіне, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді сату көлемдеріне қатысты болжамдарға, ұсынылатын қызметтердің тарифтері деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындардың мөлшеріне сезімтал болды.

Дисконттау мөлшерлемесінң және ұзақ мерзімді өсу каркынының өзгеруіне негізгі құралдар құндылық сезімталдығын талдау келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі</u>	<u>Негізгі құралдардың құндылық (төмендеуі)/өсуі</u>
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	21.053.605 (19.176.879)
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	-0,5% +0,5%	(14.573.259) 16.009.748

Қайта бағалау нәтижесінде Компанияның негізгі құралдарының құны (технологиялық мұнайды қоспағанда) 79.804.912 мың тенгеге үлгайды (5-ескертпеле).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. МАНЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауыткуы айтарлықтай жи әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-денгейге жатады (ауыстырылмайтын бакыланатын бастапқы деректер).

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Компанияға ҚМГ белгілеген қагида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМРК бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін косымша мұнай сатып алу қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, Компанияның технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 63.774 теңге бағасы ретінде аныкталды (2018 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 63.015 теңге).

Мұнайдың әділ құнының өзгеруінің әсері 1.938.556 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 54.541.851 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.216.187 мың теңге мөлшерінде (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 3.678.627 мың теңге) артық мұнайдың косымша бағалауы танылды, қайта бағалаудың жинақ нәтижесі 5.154.743 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 58.220.478 мың теңге) құрады (5-ескертпе).

2019 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.605 мың тоннаны құрады (2018 жылғы 31 желтоқсан: 2.555 мың тонна). 2019 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 50.431 тонна (2018 жылғы 31 желтоқсан: 58.377 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезенде 120 тонна (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 1.457 тонна) мұнай есептен шығарылды.

Активтердің құнсыздануы

Компания әрбір есепті құнға активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер кандай да бір белгі болса немесе жыл сайын активтің құнсыздану мәнін тестілеу қажет болса, Компания активтердің өтеу құнын бағалайды. Егер активтің тенгерімдік құны немесе ААТБ есептен шығару шығындарын шегергендеңгі әділ құн және пайдалану құндылығы өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтеу құннан асатын болса, құнсыздану орын алады. Есептен шығаруға шығындарды шегергендеңгі әділ құн есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасында сату операциялары міндетті күші бар аппаратка немесе активтің шығынан болған косымша шығындарды шегергендеңгі бақыланатын нарыктық бағаларға негізделген. Егер мұндай операциялар сәйкестендірүлі мүмкін болмаса, бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындары (ДАА) моделіне негізделген. Компания құнсыздану есебін толық бюджеттерге және болжамды есептерге негіздейді, олар Компанияның жеке активтер бөлінген әрбір ААТБ-і үшін жеке дайындалады. Өтеу сомасы ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақшалай қаражаттың күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу каркынына анағұрлым сезімтал.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Еншілес ұйымдарга және бірлескен бақылаудагы көсіпорындарға инвестициялардың құнсыздануы

БМТ-ға инвестиациялардың құнсыздануы

2019 жылы БМТ негізгі құралдарының едәүір құнсыздануы деп танылуына байланысты Компания инвестиациялардың құнын құнсыздануға талдауның жүргізіл отырып, БМТ-ға салынған инвестиациялардың баланстық құны олардың өтелетін сомасынан асып кеткенін аныктады, сәйкесінше, Компания осы асып кету сомасына құнсызданды 2019 жылғы 31 желтоқсанда 16.205.432 мың тенгені құраган сомасындағы құнсыздану бағалады.

Компания 2019 жылдың аяғында *Магистралдық Суагызысы, PTL, KKT* және *МұнайTas-қа* салынған инвестиациялардың баланстық құны олардың өтелетін құнынан аспайтындығын аныктады және сәйкесінше Компания ешкандай құнсызданды мойындалады.

Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің калған пайдалы мерзімін ең әрі дегендеге әрбір қаржы жылдарының сонына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктеге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «*Магистралдық құбыр туралы*» Қазакстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі коршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өндөу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша занды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы колдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өндөу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазакстан Республикасында колданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнсызды негізінде бағаланады (1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 5.954 мың тенгені құрайды (2018 жылы: 5.671 мың тенге)).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шыгару және жерлерді қайта өндөу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазакстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының мешік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өндөу және коршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою коры құрылады.

Есепті құнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

	2019 жыл	2018 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	7,46%	8,91%
Инфляция мөлшерлемесі	5,48%	5,47%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	15 жыл	16 жыл

Қазакстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің тенгерімдік құны 27.780.887 мың тенгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 21.109.397 мың тенге) (26-ескертпе).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАНЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табигатты корғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ак, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама тандаулардагы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезендегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың теңге	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.996.206 (1.852.989)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(1.895.065) 2.025.087

Жеткізушилере берілген аттығатемдердің құнсыздануы

Компания жеткізушилере берілген ұзак мерзімді және қыска мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындағы. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.905 мың теңге (10 және 13-ескертпелер).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Компания стандартта көзделген женілдетілген тәсілді колданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік шығындарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындастын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тән сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытка созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің өлеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен катар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы акпарат, Компанияның қарызыды көтеру тетіктерін ескермesten Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуды екітала деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп корытынды жасауға болады.

Сонымен, 2019 және 2018 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 1.055.238 мың теңге және 900.830 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (12, 16 және 17-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржылық есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**4. МАНЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)****Салықтар бойынша резервтер**

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзак мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен кабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашактағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашак түзетулерге әкелуі мүмкін.

Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындағы резервтердің мәлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылыктар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұраптар туындаиды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылыктар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық женілдіктері бойынша оған қарғанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынатын пайда алу мүмкін болатын мәлшерде танылады.

Болашак салық салынатын пайданы алудың ыктымал мерзімі мен мәлшері негізінде жеке каржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2019 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 9.236.501 мың теңге болды (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 6.588.821 мың теңге) (35-ескертпе). 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйакылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзак мерзімді сыйакылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды колдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мәлшерлемелері, келешекте еңбекақының есімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйакылар есімі туралы болжамдарды камтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйакылар бойынша міндеттемелердің ұзак мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындағы болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті қунғе қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мәлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйакылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мәлшерлемесін пайдаланады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашак еңбекақы мәлшерінің көбеюі және зейнетакы мәлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашак инфляция каркынына негізделеді.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйакылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2019 жыл	2018 жыл
Дисконттау мәлшерлемесі	7,28%	8,91%
Болашақта еңбекақының есіуі	5,0%	5,0%
Өлім-жітім пайзызы	5,09%	5,3%

2019 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйакы бойынша міндеттеменің орташа ұзактығы 19,31 жылды құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 19,4 жыл).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР
(жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)****Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

2019 жылы жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік колдау туралы ережеге енгізілген кейбір өзгерістерге байланысты Компания өзінің міндеттемелерін кайта қарады және өзгерістерді өткен кезеңдегі қызмет көрсету күні ретінде көрсетті (21-ескертпе).

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>Мөлшерлеменің (төмендеуі)/есуі</u>	<u>Міндеттемелердің есуі/(төмендеуі)</u>
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.019.231 (920.047)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(928.279) 1.023.214
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(160.918) 172.737

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Кубырлар	Көлік активтері	Гимараттар мен құрылыштар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталған құрылыш	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша									
Түсімдер	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Шығарылу	-	78.348	2.728.510	18.473	2.373.094	-	784.905	34.811.376	40.794.706
Жете бағалау/(құнсыздану) (активтерді қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпө)	(910.442)	(129.839)	(156.755)	(1.937.051)	(7.310)	(532.659)	(89.719)	(3.763.775)	
Жете бағалау (құнсыздану) (пайдалар мен залалдар арқылы) (31-ескертпө)	378.084	40.965.425	471.136	8.099.731	25.069.936	5.154.743	1.818.380	832.455	82.789.890
Кайта бағаладан болған жинақталған өтелім мен құнсызданды алу	25.810	663.483	(571.380)	3.118.803	44.532	-	49.998	(1.161.481)	2.169.765
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпө)	(43.988.407)	(4.874.270)	(13.734.942)	(51.530.200)	-	(12.098.316)	(313.174)	(126.539.309)	
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған	7.856	1.352.304	266.467	(672.938)	(31.483)	-	(604)	-	(1.117.699)
Еншілес үйімінің жарғылық капиталына салым (36-ескертпө)	-	-	-	1.368.444	10.391.518	-	187.448	(13.574.037)	-
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпө)	-	-	-	-	-	-	-	(7.055.042)	(7.055.042)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	26.464	(728.305)	(3.413.930)	4.141.436	-	(36.728)	11.063	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану									
Тозу	-	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	-	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Шығарылу	-	(14.747.923)	(2.256.808)	(5.176.842)	(20.191.506)	-	(4.227.583)	-	(46.600.662)
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (31-ескертпө)	-	793.849	121.069	120.492	1.908.779	-	526.614	21.411	3.492.214
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпө)	-	(268)	-	(1.588)	-	-	-	(38.243)	(40.099)
Қайта бағалаудан болған жинақталған өтелім мен құнсызданды алу	-	(1.083)	-	(6.325)	-	-	-	-	(7.408)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпө)	-	43.988.407	4.874.270	13.734.942	51.530.200	-	12.098.316	313.174	126.539.309
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпө)	-	-	189.980	8.829	2.465	-	604	-	201.878
Еншілес үйімінің жарғылық капиталына салым (36-ескертпө)	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Ауыстырулар мен аударымдар	-	533	1.178	85.494	(87.118)	-	(87)	-	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	-	(1.571.668)	-	(18.882.887)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың тенге	Жер	Күбірлар	Көлік активтері	Фимараттар мен құрылыштар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылым	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша									
Түсімдер	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (26-ескертпе)	-	40.974	6.548.753	41.517	4.819.108	-	2.149.714	37.081.752	50.681.818
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылған (18-ескертпе)	-	106.229	-	-	-	-	-	-	106.229
Шығарылу	(134.166)	(1.173.251)	(106.752)	(970.256)	(837.029)	(85.792)	(619.631)	(66.547)	(3.993.424)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	-	-	-	-	58.220.478	-	-	58.220.478
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	(698.845)	(14.670)	(708.880)	(8.796.535)	(20.366.938)	-	(899.489)	(1.041.486)	(32.526.843)
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған	3.468	8.321.832	2.803.906	4.390.043	18.889.560	-	1.455.873	(35.864.682)	-
Еншілес үйімінің жарғылық капиталына салым	(48.149)	-	(141.515)	(158.722)	(282.254)	-	(37.010)	(310.150)	(977.800)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(725.094)	(725.094)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	(204.274)	(873.802)	(11.671)	1.061.493	-	28.254	-	-
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша									
	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану									
Тозу	-	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	-	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Шығарылу	-	(15.644.714)	(1.919.407)	(4.887.806)	(19.998.828)	-	(4.874.250)	-	(47.325.005)
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (32-ескертпе)	-	780.353	95.716	209.238	631.579	59.180	604.743	2.181	2.382.990
Кірістер мен шығындар есебінен (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	(2.185)	(21.567)	(549)	(10.174)	(8.586)	-	(249.232)	(292.293)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	-	(2.457)	(16.008)	(672.848)	(5.946)	(50.594)	-	-	(747.853)
Еншілес үйімінің жарғылық капиталына салым	-	1.333	197.593	892.284	4.524.342	-	422.421	-	6.037.973
Ауыстырулар мен аударымдар	-	-	80.200	9.448	54.066	-	7.422	-	151.136
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану									
	-	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	-	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың тәңгемен	Жер	Кубырлар	Көлік активтері	Гимараттар мен құрылыштар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталған құрылым	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	–	(1.571.668)	–	(18.882.887)
Тәңгерімдік қүн	5.517.608	227.740.877	13.949.399	72.333.180	127.284.925	166.121.927	8.187.956	47.342.414	668.478.286

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

Қайта бағаланған құны	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Тәңгерімдік қүн	5.179.377	199.520.187	14.196.546	68.941.292	105.600.323	160.974.494	9.617.668	33.821.555	597.851.442

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсызданды шегергендеңі бастапкы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің тәңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

Мың тәңгемен	Жер	Кубырлар	Көлік активтері	Гимараттар мен құрылыштар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталған құрылым	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға	1.032.402	154.161.981	12.188.102	50.095.810	92.877.127	30.407.831	6.018.050	47.484.904	394.266.207
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.051.439	156.700.193	11.451.769	55.732.528	88.572.346	30.409.142	7.554.325	34.157.267	385.629.009

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2019 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылым негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань – Маңғышлак магистралды суағызысында құбыр участекін ауыстыру;
- Өзен – Атырау – Самара магистралды мұнай құбырларының құбыр желісінің участекілерін ауыстырумен күрделі жөндеу;
- магистралды мұнай құбыры объектілерін (байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыру және қайта құру;

2018 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылым негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань – Маңғышлак суағызысы бойынша объектілерін, соның ішінде ССС-5 қайта құру;
- «Прорва – Құлсары» магистралды мұнай құбырының құбыр желісін ауыстыруымен күрделі жөндеу;
- өндірістік объектілердіндегі өрт сөндіру және электрмен жабдықтау жүйелерін қайта құру.

2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін колданыстағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 1.030.764 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 745.490 мың теңге);
- аяқталмаған құрылым 3.647.350 мың теңге көлемінде (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 3.915.956 мың теңге) құрылым жұмыстары үшін сатып алғынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2019 жыл үшін аяқталмаған құрылым құнына кіргізілген тозу сомасы 26.734 мың теңгені құрады (2018 жыл үшін: 33.166 мың теңге).

6. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Келік активтері	Пайдалану құқығы түріндегі активтер		
			Гимараттар мен құрылымдар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылғылары	Жынысы
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн					
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	97.419	4.512.445	373.420	–	4.983.284
Түсімдер (23-ескертпе)	–	–	–	341.652	341.652
Амортизация	(10.951)	(1.254.808)	(84.932)	(72.201)	(1.422.892)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	399.633	341.652	6.979.496
Жинақтылған амортизация	(45.346)	(2.848.760)	(111.145)	(72.201)	(3.077.452)
Қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>Лицензиялар</u>	<u>Бағдарламалық жасақтама</u>	<u>Өзге де</u>	<u>Жынысы</u>
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық күн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
Тұсімдер	168.744	21.119	3	189.866
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған (5-ескертпеле)	86.225	159.042	—	245.267
Амортизация	(60.464)	(345.359)	(4.362)	(410.185)
Шыгарылу	—	(62.635)	—	(62.635)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық күн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық күн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
Тұсімдер	5.518	725	22.768	29.011
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған (5-ескертпеле)	133.827	591.267	—	725.094
Амортизация	(53.909)	(646.933)	(3.550)	(704.392)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпеле)	(1.840)	(5.024)	(18.549)	(25.413)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(1.948)	(574)	—	(2.522)
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық күн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	938.243	4.910.912	93.108	5.942.263
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(492.528)	(3.909.231)	(66.486)	(4.468.245)
Қалдық күн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	718.946	5.469.393	93.105	6.281.444
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(467.736)	(4.239.879)	(62.124)	(4.769.739)
Қалдық күн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705

8. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншілес ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Магистралдық Суағызысы	36.192.090	29.051.374
БМТ	9.182.546	25.387.978
РТЛ	2.820.886	2.820.886
Жынысы	48.195.522	57.260.238

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**8. ЕҢШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еңшіліс ұйымдарындағы инвестициялардың қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жыл</u>	<u>2018 жыл</u>
1 қантарға	57.260.238	28.208.864
Магистралдық Суағызысының жарғылық капиталына салым	7.140.716	29.051.374
БМТ-ға инвестициялардың құнсыздануы (4-ескертпе)	(16.205.432)	—
31 желтоқсанға	48.195.522	57.260.238

2019 жылдың ішінде Компания 7.046.699 мың тенге сомасына негізгі құралдар мен 94.017 мың тенге сомасына талап ету құқыктарын беру жолымен Магистралдық суағызысының жарғылық капиталына салым жасады. 2018 жылы жарғылық капиталға салым 964.466 мың тенге сомасына негізгі құралдар, 392.231 мың тенге сомасына корлар беру, сондай-ақ 27.694.677 мың тенге сомасына акша қаражатын аудару жолымен жүзеге асырылды.

9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындагы инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	6.004.945	904.945
Жиыны	12.504.945	7.404.945

2019 жылдың сонында катысуышылардың шешімімен МұнайТастың жарғылық капиталы жалпы сомасы 10.000.000 мың тенге үлгайтылды, соның ішінде Компанияның үлесі 5.100.000 мың тенге құрады. Компанияның ақшалай қаражатпен енгізген салымының сомасы 100.000 мың тенге құрады, 5.000.000 мың тенге мөлшеріндегі қалған сома бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салым бойынша міндеттеме ретінде танылды.

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушилерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Негізгі құралдар және құрылым қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	945.612	147.275
Негізгі құралдар және құрылым қызметтері үшін байланысты тараптарға алғытөлемдер (36-ескертпе)	—	16.118
	945.612	163.393
Минус: құнсыздану	(53.258)	(53.258)
Жиыны	892.354	110.135

11. ҚОРЛАР

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша корлар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Босалқы бөлшектер	3.102.498	2.040.449
Отын	853.858	722.822
Құрылым материалдары	614.809	309.632
Арнайы кім	342.976	343.169
Химиялық реагенттер	125.685	126.741
Тауарлар	75.785	97.645
Әзге де	181.450	387.194
Жиыны	5.297.061	4.027.652

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК****Ұзак дебиторлық берешек**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзак дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	1.123.472	—
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(77.485)	—
Жынысы	1.045.987	—

Ұзак мерзімді сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
1 қантарға	—	—
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	77.485	—
31 желтоқсанға	77.485	—

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	2.466.649	2.352.187
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	1.925.781	1.971.613
Ушінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	767.842	725.594
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	509	19.761
	5.160.781	5.069.155
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(865.429)	(826.376)
Жынысы	4.295.352	4.242.779

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	826.376	600.034
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	42.119	217.662
Дебиторлық берешекті есептен шыгарудағы қолдану	(3.066)	—
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	8.680
31 желтоқсанға	865.429	826.376

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда және өзге де дебиторлық берешегі мина валюталарда көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Тенгемен	4.293.049	4.240.874
Шетел валютасында	2.303	1.905
Жынысы	4.295.352	4.242.779

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (жалғасы)

31 желтоқсанға бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы акпарат көлтірілген:

Мың тенге	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	12 айдан артық	Жыныс
2019 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда						
есептегендегі жалпы тенгерімдік құн	5.239.318	86.005	31.075	112.163	815.692	6.284.253
Күтілетін несиелік шығындар	(143.470)	(418)	(121)	(538)	(798.367)	(942.914)

Мың тенге	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	12 айдан артық	Жыныс
2018 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда						
есептегендегі жалпы тенгерімдік құн	3.429.337	560.846	44.279	7.027	1.027.666	5.069.155
Күтілетін несиелік шығындар	(2.720)	(5.523)	(9.666)	(4.944)	(826.376)	(826.376)

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізушулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптарға алғытөлемдер	566.901	312.998
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (36-ескертпе)	549.212	225.799
	1.116.113	538.797
Минус: құнсыздану	(647)	(647)
Жыныс	1.115.466	538.150

14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ҚҚС	865.844	363.990
Мұлік салығы	275.375	336.982
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	16.756	15.601
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	10.344	9.710
Жыныс	1.168.319	726.283

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	6.726.960	7.653.717
Байланысты тарапқа пайызызыз несиес (36-ескертпеле)	523.284	—
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	35.760	128.906
Қызметкерлердің берешегі	28.253	11.357
Болашақ кезеңдер шығыстары	5.083	5.338
Өзге де	1.511	—
Жиыны	7.320.851	7.799.318

2019 жылдың ішінде пайызызыз несиенің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл
1 қантарға	—
Жылдың ішінде берілу	1.145.325
Дисконтті есептеу (34-ескертпеле)	(79.283)
Дисконтті амортизациялау (33-ескертпеле)	55.305
Төлену	(575.925)
Күтілетін несиелік шығындарға жылдағы резерв есептеу, нетто (34-ескертпеле)	(25.962)
Валютаны қайта есептеу	3.824
31 желтоқсанға	523.284

16. БАНК САЛЫМДАРЫ

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	45.910.799	25.357.200
Тенгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	2.158.180	2.802.206
Тенгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	39.791	53.150
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	69.414	41.315
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(78.017)	(51.592)
Жиыны	48.100.167	28.202.279

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	27.462	—
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	264
Жылдағы есептеу, нетто (34-ескертпеле)	32.142	27.198
31 желтоқсанға	59.604	27.462

Ұзак мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	24.130	—
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	31.251
Жылдағы есептеуді қайтару (34-ескертпеле)	(5.717)	(7.121)
31 желтоқсанға	18.413	24.130

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. БАНК САЛЫМДАРЫ (жалғасы)**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- етеу мерзімі 2020 жылдың кантарынан маусымға дейінгі кезеңде аякталатын (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 2019 жылдың кантарынан маусымға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан (2018 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,7%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қыска мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында женілдетілген несиелеу мөлшерлемемен орналастырылған, сәйкесінше, 2028 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,4%-ға дейін пайыздық мөлшерлемемен пайдалануға шектелген ұзак мерзімді банк салымдары (2018 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлемемен).

17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	19.238.432	27.107.538
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	3.643.342	2.226.640
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	472.215	960.416
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	32.182	31.447
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	23.175	21.567
Кассадағы қолма-қол ақша	280	378
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(34.307)	(22.862)
Жиыны	23.375.319	30.325.124

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	22.862	5.784
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	337
Жылдағы есептеу, нетто (34-ескертпеле)	8.883	16.901
Валюталарды қайта есептеу	2.562	(160)
31 желтоқсанға	34.307	22.862

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйакы 6,75%-дан бастап 8,60%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2018 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,55%-дан бастап 7,50%-ға дейін).

2019 және 2018 жылдарының 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйакы 0,25% жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді.

18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсандағы аякталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзак мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	2.406.231	2.848.498
Негізгі құралдардан және материалдық емес активтерден ауыстырылған (5, 7-ескертпелер)	915.821	26.514.283
Жылдағы құнсыздандыу есептеу (32-ескертпеле)	(960.743)	(283.956)
Сатылған	(1.481.495)	(26.650.096)
Негізгі құралдарға ауыстырылған (5-ескертпеле)	—	(22.498)
31 желтоқсанға	879.814	2.406.231

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР (жалғасы)

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзак мерзімді активтердің құрамына Алматы каласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. Компания өз құнын өтелімді пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтемекші. Осы активтер олардың тенгерімдік және сату шығындарын шегергендеңі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын.

2018 жылдың ішінде Компания Астрахань-Манғышлак суағызысын және Астана каласындағы әкімшілік ғимарат мүлкін оның ішінде тенгерімдік құны 26.488.870 мың теңге болып табылатын негізгі құралдарын және 25.413 мың теңге (5, 7-ескертпелер) болып табылатын материалдық емес активтерін сатуға арналған ұзак мерзімді активтер ретінде жіктелді, кейінірек сатты. Бұдан баска, 2018 жылдың ішінде Компания 135.813 мың теңге тенгерімдік құнымен жеке көлік құралдарын сатты.

2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзак мерзімді активтердің құрамында Павлодар каласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимараты көрсетілген, ол 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған 12 ай ішінде он жылға бөліп төлеу шартамен, сондай-ақ жеке автокөлік құралдары сатылды. Көрсетілген активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 34.624 мың теңгені құрады (31-ескертпелер).

19. ОБЛИГАЦИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадагы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС-нің (бұдан ері – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «RBK банкі»-АҚ да (бұдан ері – «RBK банкі») орналастырылған каражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйакы мөлшерлемесі 0,01% және өтесінен мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазакмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. Компания 12,4% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 165.251 мың теңге сомасында танылды (33-ескертпелер). Атап айтқанда, облигацияларға инвестициялардың тенгерімдік құны 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 919.511 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 828.437 мың теңге).

2019 және 2018 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 74.177 мың және 43.457 мың облигацияларды қайта сатып алды. 2018 жылы облигациялардың әділ құнын қайта қарған нәтижесінде, 12,7% несие берудің нарықтық мөлшерлемесіне сүйене отырып, 122.932 мың теңге сомасында облигациялардың әділ құнын қайта қараудан түскен кіріс танылды (33-ескертпелер).

20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ

Жарғылық капитал

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жариялған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау бойынша резерв 247.417.084 теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 198.867.282 мың теңге). Осы резертең өзгерісі 82.782.482 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдарды қайта бағалау / құнсыздандырумен байланысты (5-ескертпелер), пайдаланудан шығару және рекультивация бойынша міндеттемелер бойынша резервті 3.334.156 мың теңге мөлшерінде қайта қарау (26-ескертпелер), кейінге қалдырылған кірісті шегергенде 15.889.666 мың теңге сомасында салық (35-ескертпелер), сондай-ақ негізгі құралдардың қайта бағалау резервінің амортизациясы 15.008.858 мың теңге сомасында.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Өзге де капитал резервтері**

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 1.892.888 мың тенге көлемінде шығынға ұшырады (31 желтоқсан 2018 жыл: шығын 71.795 мың тенге). Осы резервтің өзгерісі 1.872.560 мың тенге (21-ескертпеле) мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйакылар бойынша міндеттемелердің кайта бағалаудан болатын актуарлық пайдаларды танумен негізделген, оның салық әсері 51.467 мың тенгегін құрайды (35-ескертпеле). Сонымен қатар 2018 жылы қызметкерлерге берілетін ұзақ мерзімді сыйакылар бағасының өзгеруіне байланысты ағымдағы есепті кезенде Компания 688.653 мың тенге (21-ескертпеле), оның салық әсері 137.731 мың тенгегін құрайды (35-ескертпеле).

Дивидендтер

2019 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2019 жылғы 28 мамырдағы шешіміне сәйкес 2018 жылдың корытындысы бойынша бір акция үшін 104 тенгені есептегендегі 40.001.322 мың тенге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2018 жылы алғынған таза пайданың есебінен 38.484.983 мың тенге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 1.516.339 мың тенге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 36.001.892 мың тенге (36-ескертпеле) және миноритарлық акционерлерге – 3.999.430 мың тенге төленді.

2018 жылдың ішінде Компания, Акционерлер жалпы жиналысының 2018 жылғы 24 мамырдағы шешіміне сәйкес, 2017 жылғы қызмет нәтижелері бойынша 61.540.496 мың тенге (бір акцияға 160 тенге есебімен) мөлшерінде дивидендтерді есептеді және төледі, оның ішінде 2017 жылғы корытындылар бойынша 50.117.856 мың тенге мөлшерінде алғынған таза кіріс есебінен және өткен жылдардың 11.422.640 мың тенге мөлшерінде бөлінбеген пайда есебінен, олардан ҚМГ-ға 55.387.527 мың тенге (36-ескертпеле) және миноритарлық акционерлерге – 6.152.969 мың тенге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдага тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы акпарат келтірілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жыл</u>	<u>2018 жыл</u>
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	33.343.692	51.812.710
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдага қатысты акцияға базалық пайда (тенгемен)	87	135

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<u>Мың тенгемен</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Активтер жиыны	830.756.866	744.189.248
Минус: материалдық емес активтер (7-ескертпеле)	(1.474.018)	(1.511.705)
Минус: міндеттемелер жиыны	(193.054.249)	(161.142.532)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	636.228.599	581.535.011
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (тенгемен)	1.654	1.512

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Негізінен, зейнетақыга қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге катысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Компанияның қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер камтамасыз етілмеген.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	655.489	660.420
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	15.748.790	12.939.771
Жиыны	16.404.279	13.600.191

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>2019 жыл</u>	<u>2018 жыл</u>
1 қантарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.600.191	13.340.926
Таза пайыздық шығыстар (34-ескертпе)	1.181.901	1.163.566
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (29, 30-ескертпелер)	711.767	564.099
Өткен кезеңнің қызметтер құны (4,29,30-ескертпелер)	(369.482)	-
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар/(пайдалар) (31, 32-ескертпелер)	77.964	(70.352)
Әзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық залалдар/(пайдалар) (20-ескертпе)	1.872.560	(688.653)
Төленген сыйақылар	(670.622)	(709.395)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	16.404.279	13.600.191

22. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	8.072.670	8.018.198
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (36-ескертпе)	4.796.575	3.215.782
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	1.106.445	682.590
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (36-ескертпе)	4.181	3.190
Жиыны	13.979.871	11.919.760

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 7.697.365 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған құрделі құрылышқа катысты (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5.251.686 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді камтыды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиторлық берешектің үлғаюы Прорва – Құлсары магистралдық мұнай құбырының, Астрахань – Манғышлак суағызысы учаскелерін ауыстыру және талшықты-оптикалық байланыс желісін жүйесін жаңғырту сияқты құрделі сипаттағы жобаларға байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Тенгемен	13.938.816	11.867.720
АҚШ долларымен	18.297	29.816
Еуромен	17.928	18.454
Ресей рублімен	4.830	3.770
Жиыны	13.979.871	11.919.760

23. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
Міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	2.891.445	—
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.912.220	—
Жиыны	4.803.665	—

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл
1 кантарға	—
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	5.513.329
Кезең ішіндегі түсімдер (6-ескертпе)	341.652
Міндеттемелер бойынша дисконттың амортизациясы (34-ескертпе)	638.724
Сауда және басқа да кредиторлық берешектерден аударым	161.526
Кезеңдегі төлемдер	(1.851.566)
31 желтоқсанға	4.803.665

Төменде жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша акпарат берілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (6-ескертпе)	1.422.892
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (34-ескертпе)	638.723
Темен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (29-ескертпе)	2.047
Жиыны	2.063.662

24. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (36-ескертпе)	11.220.896	13.139.519
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.192.272	7.378.650
Жиыны	18.413.168	20.518.169

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	643.579	611.394
Әлеуметтік салық	561.363	522.585
Мұлікке салынатын салық	16.891	439
Төленуге жататын ККС	9.502	9.787
Өзге де салықтар	32.431	25.960
Жиыны	1.263.766	1.170.165

26. РЕЗЕРВТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы аяқталған он екі ай кезеңдегі резервтердің козғалысы келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

Мың тенге	Өтемдік тариф резерві	Әкімшілік айыппұлдар бойынша резерв	Демеушілік көмек керсету резерві*	Өзге де резервтер	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.046.994	—	—	41.125	1.088.119
Бір жылға резервті есептеу (30-ескертпе)	18.100	297.038	1.200.000	—	1.515.138
Резервті қолдану	(1.062.122)	(297.038)	(1.200.000)	—	(2.559.160)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	2.972	—	—	41.125	44.097
2017 жылғы 31 желтоқсанға	—	—	—	41.125	41.125
Бір жылға резервті есептеу (30-ескертпе)	1.046.994	—	—	—	1.046.994
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.046.994	—	—	41.125	1.088.119

* Мемлекет басшысының 2018 жылғы 29 қыркүйектегі тапсырмасын және ҚҰГ Басқармасының 2019 жылғы 11 ақпандагы шешімін, сондай-ақ Компанияның директорлар Кеңесінің 2019 жылғы 29 қаңтардағы шешімін орындау мақсатында Компания есепті кезеңде Түркістан қаласындағы обьектіні салуға жалпы сомасы 2 200 000 мың тенге өткізу үшін демеушілік көмек көрсетті (30-ескертпе), оның 1.200.000 мың тенге 2019 жылғы наурызда есептелген резерв есебінен төленді.

Ұзак мерзімді резервтер

Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттеме

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзак мірзімді резервтерді қайта карады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 4-ескертпеде көрсетілген.

Мың тенге	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	21.109.397	15.347.322
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертпе)	—	106.229
Бағалауды өзге жыныстың залал арқылы қайта қарau(20-ескертпе)	3.334.156	3.102.220
Резервті қалпына қайта келтіру және пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарau (32-ескертпе)	1.445.338	1.162.914
Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (34-ескертпе)	1.891.996	1.390.712
31 желтоқсанға	27.780.887	21.109.397

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	10.397.648	10.034.627
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (36-ескертле)	8.193.956	8.437.279
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	5.192.306	4.319.474
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	829.214	784.099
Өзге де есептеулер	150.410	150.611
Жынысы	24.763.534	23.726.090

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысакы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

28. ТҮСІМ

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>2019 жыл</u>	<u>2018 жыл</u>
Шикі мұнайды тасымалдау	199.874.262	189.600.250
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	16.885.704	13.541.838
Жеткізілмен мұнай көлемі үшін телем	5.248.781	4.852.920
Су тасымалдау	—	3.644.628
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	677.031	691.347
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	52.861	77.375
Өзге де	138.364	111.527
Жынысы	222.877.003	212.519.885

Географиялық аймақтар

Қазақстан	198.765.579	195.115.370
Ресей	24.111.424	17.404.515
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жынысы	222.877.003	212.519.885

Табысты тану мерзімі

Белгілі бір уақытта	205.991.299	198.978.047
Уақыт кезеңі ішінде	16.885.704	13.541.838
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жынысы	222.877.003	212.519.885

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 53.294.711 мың тенгені, 32.177.845 мың тенгені, 13.868.640 мың тенгені, 11.417.470 мың тенгені және 9.525.424 мың тенгені құрады. 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін осы көрсетілген жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 50.677.435 мың тенгені, 29.489.655 мың тенгені, 13.563.399 мың тенгені, 10.956.630 мың тенгені және 9.450.461 мың тенгені құрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**29. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	2019 жыл	2018 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	49.852.635	47.355.702
Тозу және амортизация	47.282.263	46.571.484
Табыс салығынан басқа салықтар	8.041.984	7.797.951
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	7.786.190	6.476.028
Отын және материалдар	7.443.146	7.137.725
Электр энергиясы	4.929.729	6.209.207
Күзет қызметтері	4.650.952	4.494.166
Газ шығындары	2.316.756	2.442.293
Тамақтану және мекендеу	2.013.049	1.786.131
Қоршаган ортаны қорғау	1.948.893	1.033.549
Іссапар шығыстары	928.814	965.925
Сақтандыру	512.515	495.503
Аутстаффинг қызметтері	421.816	442.744
Байланыс қызметтері	346.471	237.221
Өндірістік активтерді диагностикалау	322.617	357.267
Еңбек қызметтің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпеле)	310.087	526.701
Әуеден күзету қызметтері	239.144	1.057.842
Көлік шығыстары	159.454	1.539.620
Операциялық жалдау бойынша шығындар (23-ескертпеле)	2.047	177.515
Әзге де	2.449.593	1.935.745
Жиыны	141.958.155	139.040.319

Қызметкерлерге жұмсалған шығындардың артуы өндірістік қызметкерлердің жалақысын индекстеумен байланысты.

Тозу және амортизация шығындарының артуы негізінен 2018 жылдың соңында аяқталмаған құрылым объектілерінің іске косылуымен, сондай-ақ есепті кезеңде пайдалану құқығы түріндегі активтерді мойындаумен байланысты (6-ескертпеле).

Электр энергия шығындардың төмендеуі Компанияның 2018 жылғы 2 шілдеден бастап су тасымалдау қызметтерін Магистралдық Суағызығыға беруіне байланысты.

Қоршаган ортаны қорғау бойынша ағымдағы шығындардың өсуі магистралдық мұнай құбыры бойындағы бұзылған жерлерді (тарихи ластауларды) қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды өткізуге байланысты.

Әуеден күзету қызметтері бойынша шығындардың төмендеуі 2019 жылдың 2-і тоқсанынан үшуды уақытша тоқтатумен байланысты.

2019 жылдың ішінде көлік шығыстарының және операциялық жалдау бойынша шығындардың төмендеуі 2019 жылғы 1 квартардан бастап IFRS 16 «Жалдау» енгізумен байланысты, оған сәйкес бұл шығындар жалдау ретінде пайдалану құқығы түріндегі активтерді мойындаумен қарастырылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**30. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.390.451	7.371.138
Қайрымыдылық арналған шығыстар(26-ескертпеле)	2.200.000	—
Тозу және амортизация	1.124.742	1.424.747
Кеңсеге қызмет көрсету	504.545	552.025
Резервтер бойынша шығындар есептеу (26-ескертпеле)	315.138	1.046.994
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	287.430	326.233
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	259.324	392.037
Іссапар шығыстары	252.148	255.556
Аутстаффинг қызметтері	219.826	201.357
Табыс салығынан басқа салықтар	209.826	245.487
Кеңес беру қызметтері	159.062	151.770
Байланыс қызметтері	148.359	129.400
Ақпараттық қамту	126.764	125.226
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто (12-ескертпеле)	119.604	217.662
Жарнама шығыстары	106.911	82.425
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	98.857	346.556
Банк қызметтері	60.480	68.960
Сақтандыру	35.903	30.533
Материалдар және отын	34.272	91.174
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпеле)	32.198	37.398
Ескерген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	16.095	—
Көлік шығыстары	14.041	160.243
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	—	29.144
Әзге де	668.004	572.867
Жиыны	14.383.980	13.858.932

31. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіруден болған кіріс, нетто (5-ескертпеле)	2.129.666	—
Айыппұлдар мен есімақылардан болған кіріс	843.597	252.833
Сақтандыру төлемдері	121.285	87.852
Қорларды кіріске алудан түсken кіріс	74.338	3.454
Қорларды өткізуден болған кіріс, нетто	35.751	210.650
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуарылуынан болған кіріс, нетто (18-ескертпеле)	34.624	1.513.663
Актуарлық пайдалар(21-ескертпеле)	—	70.352
Әзге де кірістер	9.021	19.334
Жиыны	3.248.282	2.158.138

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**33. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіру, нетто (26-ескертпе)	1.445.338	1.162.914
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар, нетто	1.032.908	1.066.126
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығыстар (5-ескертпе)	—	292.293
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығыстар (18-ескертпе)	960.743	283.956
Әрекетсіз тұрган өндірістік объектілерді жою бойынша шығыстар	134.212	106.084
Актуарлық залалдар (21-ескертпе)	77.964	—
Өзге де шығыстар	61.252	4.240
Жиыны	3.712.417	2.915.613

34. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.080.293	2.468.573
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (19-ескертпе)	165.251	122.932
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясы	136.479	—
Пайызыз берілген несие бойынша дисконт (15-ескертпе)	55.305	—
Өзге де қаржылық кірістер	3.545	4.262
Жиыны	2.440.873	2.595.767

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2019 жыл	2018 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелер резерві дисконтының амортизациясы (26-ескертпе)	1.891.996	1.390.712
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (21-ескертпе)	1.181.901	1.163.566
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконтты есептеу (23-ескертпе)	638.724	—
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконтты есептеу	136.100	—
Пайызыз берілген несие бойынша дисконтты есептеу (15-ескертпе)	79.283	—
Ақша қаржаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (16, 17-ескертпелер)	35.308	36.978
Пайызыз берілген несие бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу (15-ескертпе)	25.962	—
Жиыны	3.989.274	2.591.256

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	2019 жыл	2018 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	18.204.284	19.254.332
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы езгерістер	(83.663)	1.034.264
Мерзім ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(3.141.606)	(6.307.301)
Табыс салығы	14.979.015	13.981.295

2019 және 2018 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<u>Мың тәңгемен</u>	2019 жыл	2018 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	48.322.707	65.794.005
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	9.664.541	13.158.801
Өткен жылдарды түзету	(83.663)	1.034.264
Еншілес ұйымға салынған инвестициялардың құнсыздануы	3.241.086	—
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	789.688	788.242
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша ауыстырылмайтын залалдар	276.396	44.213
Өтеуге жатпайтын ҚҚС	191.400	78.505
Өкілдік шығыстар және мерекелік іс-шаралар	76.146	70.479
Айыппулдар бойынша ауыстырылмайтын залалдар	63.304	209.399
Шетелдік кәсіпорындардан түскен пайда	—	156.838
Амортизацияланбайтын негізгі құралдардың құнсыздануы	—	93.462
Негізгі құралдарга қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қайта қарастырылған	281.813	(1.065.393)
Дивидендтен түскен кіріс	—	(867.650)
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	—	—
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	478.304	280.135
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	14.979.015	13.981.295

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Каржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептіліктегі көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негізде аралығындағы уақытша айырмаларга колданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальdosы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың тәңгәмен	Пайда мен запал есебіне жатқызу	Капиталдың езге де резервтеріне жатқызу	Үлестіріл- меген пайдаға жатқызу	Пайда мен запал есебіне жатқызу	Пайдалың езге де резервтеріне жатқызу	2018 жылғы 1 қантар
	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан		2018 жылғы 31 желтоқсан	
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер						
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен езге де ақылар және тиісті шығындар (20-ескертпеле)	2.093.359	104.995	51.467	–	1.936.897	137.689
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	26.278	15.497	–	–	10.781	(124)
Күтілетін несиелик шығындар	195.551	15.386	–	–	180.165	60.159
Ескірген және әтімсіз қорына резерв	4.457	1.104	–	–	3.353	(170)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв (20-ескертпеле)	5.556.177	667.466	666.831	–	4.221.880	531.970
Төленетін салық	119.165	(6.751)	–	–	125.916	(21.437)
Қоршаған ортана қорғау бойынша міндеттерлерге резерв және езге де резервтер	8.819	594	–	–	8.225	–
Жалдау бойынша міндеттемелер (3-ескертпеле)	923.469	(179.197)	–	1.102.666	–	–
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт	231.981	231.981	–	–	–	–
Облигацияларға инвестицияларды қайта бағалау	77.245	(24.359)	–	–	101.604	(24.586)
	9.236.501	826.716	718.298	1.102.666	6.588.821	683.501
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер						
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	(176.032)	–	–	–	(176.032)	–
Пайдалану құқығы түріндегі активтер (3, 7-ескертпөлөр)	(780.409)	216.248	–	(996.657)	–	–
Негізгі құралдар (20-ескертпеле)	(88.874.442)	2.098.642	(16.556.497)	–	(74.416.587)	5.623.800
	(89.830.883)	2.314.890	(16.556.497)	(996.657)	(74.592.619)	5.623.800
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер						
	(80.594.382)	3.141.606	(15.838.199)	106.009	(68.003.798)	6.307.301

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі ұзартылған салықтың активі, болашакта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық женілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР

Егер тараптың бір жағы екінші жакты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуга» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаган кезде тек зандығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапка колданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыш қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер			
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		-	-
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		-	16.118
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыш қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер жиыны	10	-	16.118

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		931.715	994.993
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		872.538	816.489
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		121.528	160.131
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	1.925.781	1.971.613
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі	12	509	19.761
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны		509	19.761
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві		(4.095)	(5.177)
Жиыны		1.922.195	1.986.197

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		548.107	210.957
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.105	14.842
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	549.212	225.799

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Еншілес үйимға берілген пайызыз несие (БМТ)		523.284	—
Жиыны	15	523.284	—

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.870.512	1.875.226
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		2.917.379	1.333.398
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		8.684	7.158
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	22	4.796.575	3.215.782
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		2.344	2.493
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		1.837	—
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		—	697
Байланысты тараптар алдында өзге де кредиторлық берешектің жиыны	22	4.181	3.190
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		4.800.756	3.218.972

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		10.979.288	12.811.346
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		241.608	328.173
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	24	11.220.896	13.139.519

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>2019 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2018 жылғы 31 желтоқсан</u>
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы			
қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.193.956	8.437.279
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы			
қызметтері үшін берешектің жиыны	27	8.193.956	8.437.279

Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек

Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек	52.873	55.559
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны	52.873	55.559
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны	8.246.829	8.492.838

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тәңгемен</u>	<u>31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін</u>	<u>2019 жыл</u>	<u>2018 жыл</u>
Байланыс тараптарға сату			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түсін түсім	118.378.579	117.333.681	
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түсін түсім	9.473.092	9.284.834	
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түсін түсім	7.780.007	5.718.602	
Еншілес үйимға көрсетілген негізгі қызметінен түсін түсім	845.333	310.031	
Еншілес үйимға сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуынан болған кіріс		-	1.382.673
ҚМГ-га сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан болған кіріс «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	24.040	57.756	
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	534.291	39.021	
Еншілес үйимдарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	25.028		-
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	950	1.238	
Жиыны	137.061.320	134.500.812	

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты. 2018 жылдың 2 шілдесінен бастап су тасымалдау қызметі Магистралдық Суағызысына берілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жыл	2018 жыл
Байланысты тараптардан сатып алу		
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	16.608.319	17.627.906
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу (PTL)	2.857.828	6.611.962
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.840.444	5.665.308
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.644.932	2.913.150
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу (PTL)	3.583.288	2.328.757
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	572.619	1.429.260
Еншілес ұйымнан қызметтерді сатып алу (PTL)	579.191	465.191
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	204.201	190.740
Бирлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	84.103	34.645
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	—	165
Жиыны	32.974.925	37.267.084

Есепті кезеңде Компания «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы байланысты тараптан 16.608.319 мың тенгеге негізгі құралдарды сатып алды, оның ішінде «Прорва-Құлсары» магистралды мұнай құбыры мен «Астрахань – Манғышлақ» суағызығын ауыстыруға арналған жобалар аралығындағы құрылышы бар.

Байланысты тараптармен жасалатын операциялар бойынша Компанияның қаржылық кірісі келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жыл	2018 жыл
Байланысты тараптардан түскен қаржылық кіріс		
Еншілес ұйымнан түскен дивидендтік кіріс (PTL)	—	4.338.250
Еншілес ұйымға берілген пайыздық несие бойынша дисконты есептен шығару (БМТ)	55.305	—
Жиыны	55.305	4.338.250

Дивидендтер төлеміне көтүстік байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
	2019 жылғы	2018 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу (20-ескертпе)	36.001.892	55.387.527
Жиыны	36.001.892	55.387.527

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйакының жалпы сомасы 887.705 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 834.325 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйакылар бойынша шығыстардан тұрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)

38. ҮКТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Кызмет жүргізу шарттары

Нарыктық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазакстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылышын дамытуды жағастыруды. Қазакстан экономикасының тұралтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және акша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаган шаралардың тиімділігіне әтуелді.

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлыктай төмендеуі және қазақстандық тенгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлыктай теріс есеп етуі жағастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жынытығы капиталдың кол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұралтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықка қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте катан.

Санкциялар, әдетте, косымша есептелген салық сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген ресми қайта қаржыландауды ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімакыны құрайды.

Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың тұындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың қүнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін кол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді камтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыска жатқызытын және 2019 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2019 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті бага белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті бага белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тұра немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысуышылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті бага белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған кол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік бага белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстінен, заңда толық нұсқауы жок. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті бага белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті бага белгілеу туралы заңнамасымен байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдаудына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2019 жылғы 31 желтоқсанға косымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2019 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Коршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда коршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді коспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметтінің нәтижесіне едәуір теріс ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 24-ескертпелер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**38. ҮІКТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Сактандыру мәселелері**

Қазақстан Республикасында сактандыру саласы даму сатысында, соңыктан әлемнің басқа өнірлерінде таралған сактандырудың көптеген нысандары бізде әлі кол жетімді емес.

Компания, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе коршаган ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сактандырады.

Келісімшарт міндеттемелер

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылымы қызметтерін 22.963.704 мың теңгеге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 38.869.144 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған.

Инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелер

«Табиги монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, табиги монополия субъектісі ретінде Компанияның 2015-2019 жылдарға бекітілген шекті тарифтер аясында 2015-2019 жылдарға өндірістік объектілердің құрделі құрылымына / кайта құруына / құрделі жөндеуіне / диагностикасына бағытталған инвестициялық бағдарламаны орындауга (Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің және ТМРБжТҚҚК бірлескен бұйрығымен бекітілген) міндеттемесі бар, жалпы сомасы 191 миллиард теңге.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның инвестициялық бағдарламаны орындау бойынша міндеттемелері 26,6 миллиард теңгені құрайды (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 51,8 миллиард теңге).

Өндірістік қажеттілікке байланысты, өндірістің ағымдағы деңгейін колдана максатында, Компания 2018 жылдың екінші жарты жылдығында Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне және ТМРБжТҚҚК-ке 2018-2019 жылдарға арналған инвестициялық бағдарламаны түзету туралы ұсыныс жіберді. Компания өтінішіне жауап ретінде ТМРБжТҚҚК орын алған ескертулерге байланысты инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартты, бұл тиісінше ішкі нарыққа мұнай айдау бойынша қызметтерге катысты инвестициялық бағдарламаны бөлек іс-шараларын орындағанда үшін уакытша өтедік тарифті колдану тәуекелі және тұтынушыларға су беру жөніндегі қызметке катысты негіzsіз алынған кірісті қайтаруға әкеп соғады.

Уакытша өтедік тариф Компанияның мұнайды ішкі нарыққа айдау жөніндегі қызметтеріне 2020 жылғы 1 шілдеден бастап он екі ай ішінде колданылуы мүмкін. Су беру қызметіне катысты Компания негіzsіз алынған табысты қайтарудың тиісті тәуекелін 2018 жылдың 2 шілдесінен бастап Магистралдық Суағызысына берілуіне байланысты алыстырылған ретінде қарастырылды.

Оз кезеңінде, Компания ТМРБжТҚҚК ескертулерімен келіспей, жоғарыда аталған инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартуына сотқа шагымданады.

«Дружба» мұнай құбырындағы мұнайдың ластануы

Ағымдағы жылдың сәуір-мамыр айларында айқындалған «Транснефть» ЖАҚ-ка тиесілі «Дружба» мұнай құбырындағы мұнайдың ластануы жағдайына байланысты Компания ешкандай аталған мұнай құбырындағы казақстандық мұнайдың ластануы жағдайларына байланысты шығыстарды көтермейді, себебі Компания мен «Транснефть» ЖАҚ арасындағы Ресей Федерациясы аумағы арқылы транзит режимінде казақстандық мұнайды тасымалдау қызметтерін көрсету туралы 2019 жылға арналған шарт бойынша соңғысы казақстандық мұнай өндіруші компанияларға құжатпен расталған шығыстарды өтеуі тиіс.

2020 жылғы 28 ақпандығы жағдай бойынша «Транснефть» ЖАҚ «Дружба» мұнай құбырындағы казақстандық мұнайдың ластануы жағдайына байланысты құжатпен расталған шығыстарды барлық казақстандық мұнай өндіруші компанияларға өтеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘҮЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ**

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім. Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиенттер, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Компанияга берешекті қайтарма тәуекелін темендестуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің тенгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания акша қаражаттарын, салымдарды казақстандық банктерде орналастырады (*15 және 16-ескертпелер*). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алғып тастау максатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде караиды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік шығындар резервін таныйды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard & Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың тенге	Орналасқан жері	Рейтинг		2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
		2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BB+/Жағымды	BB/Жағымды	68.473.123	58.517.520
«ForteBank» АҚ	Казахстан	B+/Тұрақты	B/Тұрақты	2.994.572	-
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	Vaa3	Vaа3	7.511	9.338
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Қазақстан	BBB-/Тұрақты	BB+/Жағымды	-	167
Жынысы				71.475.206	58.527.025

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания акша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың тенге	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан	2 жылдан	5 жылдан артық	Жынысы
			2 жылға дейін	5 жылға дейін		
2019 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	13.437.028	533.014	5.217	4.612	13.979.871
Өзге де міндеттемелер	5.000.000	-	-	-	-	5.000.000
Жынысы	5.000.000	13.437.028	533.014	5.217	4.612	18.979.871
2018 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
Жынысы	-	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы тәменгі кестеде берілген.

Мың тенге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Евро	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	50.087.233	34.485	—	50.121.718
Міндеттемелер	18.297	77.358	17.928	113.583
2018 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	27.625.155	37.829	—	27.662.984
Міндеттемелер	29.944	65.608	18.454	114.006

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді тәмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жок.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен euro айырбас багамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның меншік капиталына эсері аз.

Мың тенге	Валюта айырбас багамының үлғауы/ тәмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға есер
2019 жыл		
АҚШ доллары	+12,00% -9,00%	6.008.272 (4.506.204)
Ресей рублі	+12,00% -12,00%	(5.145) 5.145
Евро	+12,00% -9,00%	(2.151) 1.614
2018 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -10,00%	3.863.330 (2.759.521)
Ресей рублі	+14,00% -9,00%	(3.889) 2.500
Евро	+14,00% -10,00%	(2.584) 1.845

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу кабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сактау немесе өзгерту максатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды кайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жок. Компания есепті қүнге берешектен асатын елеулі ақша қаржатына ие.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘҮЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Қаржы құралдарының әділ құны

Акша каражаттардын, банктердегі салымдардын, сауда және өзге де дебиторлық берешектін, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің тенгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің кыска мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

40. ЕСЕП БЕРУ КҮННЕҢ КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап жаңа тариф бекітілгенше қолданылатын 1.000 км 1 тонна үшін 4.109,50 теңге мөлшерінде ішкі нарыққа мұнай айдаудың уақытша тарифі енгізілді.

2020 жылғы 29 қаңтарда Компания 1 наурыздан бастап енгізілетін 1.000 км 1 тонна үшін 7.358,76 теңге мөлшерінде Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспорттау максатында мұнай айдау тарифін бекітті.

2020 жылғы 13 актанды Компания директорлар Кеңесінің 2019 жылғы 28 маусымдағы шешімінің негізінде Магистральдық Суағызының жарғылық капиталына 857.529 мың теңге мөлшерінде қосымша салым енгізді.

Жаңа коронавирустың өршуі бүкіл әлемге таралуы жалғасуда. Компания коронавируске байланысты жағдайын дамуын ерекше назарға алады, алайда қазіргі таңда оның қаржылық әсерін бағалау мүмкін емес.

2020 жылғы 16 наурыздағы жағдай бойынша АҚШ долларының бағамы ҚҚБ сессиясының қорытындылары бойынша, 1 долларға 434,90 теңге құрады.